.SC.SUP.22.Pl.3.

32
8 G
12

DE ROMANI CALENDARII NOVA EMENDATIONE, AC PASCHALIS SOLENNITATIS REDVCTIONE

Per R. P. F. IOHANNEM SALON Valentinum Franciſcanæ obſeruantię profeſſum, Nunc primum editum.

Cum licentia R. P. Inquiſitoris.

Ex libris Bibliothecæ

FLORENTIAE.

In Officina Georgij Mareſcotti.

MDLXXVI.

BEATISSIMO.
ATQVE SANCTISS. D. N.
GREGORIO XIII.
PONT. MAX.

MVLTA cùm hactenus abs te cùm pulcherrima, tum piiſſima, tantoq; Pontifice digna; totus orbis ſuſceperit beneficia, P. Beatiſs. hoc vnum ſupereſt, quod totis viribus obtinere per cupiunt, pii omnes Eccle. ſanctæ filii: vt Calendarium Romanum, temporum curriculo adeò collapſum, vt feſta omnia non iam ſuo menſe ac die, quo à ſanctis Patribus & cōciliis præcepta ſunt celebrari; ſed ad multas hebdomades ſæpiſſime trāſlata certiſſimè agnoſcantur; vti hoc ipſo anno factum conſpicimus, in quo triginta quinq; diebus, tardius omnes dies feſti mobiles peracti ſunt, id quod & poſt biennium rurſus, & deinceps frequenter continget, niſi interim Tua S. remediū appoſuerit. Quamobrem P. Sanctiſs. omnium piorum ſanctæ Eccleſiæ filiorum no-

mine,ego pedibus B.T.aduolutus,obſecro, vt nõ amplius iis erroribus(tametſi nõ ſint in fide)nos hoc eſt vniuerſum populũ Chriſtianũ,inuolui ac detineri permittas.Quinimò Breuiarium ac Miſſale quod B. Pius. Tuæ.S.prędeceſſor,quoad ritum officiorũ emendatum tradidit:Tua.S.quoad feſta ipſa Paſchalia;cæteraq; quæ ipſam ſequuntur inſtauratum ac reformatum tradere nõ moretur.Neq; enim ſi rectè ſapio, adhuc intentioni ſacri Trid.Conci.ad amuſſim ſatisfactum eſt;neq; Miſſalis ac Breuiarii reformatio,Rom.Pont.à ſacra Trid.ſynodo delegata,omnibus ſuis numeris, abſoluta atq; perfecta exiſtimari poteſt; ſi non & anni reſtitutio, & Eccleſiaſtici Calendarii ſubſequatur.Verum cum multi doctisſimi viri, quã plures iam pridem tractatus ediderint; nouisſimus ego,qui multam huic ſtudio per viginti quinq; annos operam nauaui,ad S.T. cum nouo nunc libello, nouoq; corrigendi ac inſtaurandi Calendarii modo accedo:In quo ſummo ſtudio conatus ſum breuiter ac dilucidè maxima cum facilitate,rem ipſam alioqui ſatis difficilem,peruiam atq; clariſ-

ſimam

ſimam reddere;inſuper & id in primis præ oculis habui,vt libri omnes Eccleſiaſtici intacti permaneãt. Id quod tandem Deo opt. Max. largiente conſequutus ſum: quandoquidẽ binis aut ternis foliis Breuiariis atq; Miſſalibus additis,ſiue præpoſitis,ad multa annorum millia S. Eccleſia poterit abſq; vllo errore,ſacros per agere dies feſtos. Hunc igitur meum laborem,hasq; meas lucubratiunculas:ea ſolũ ratione ſanctitudini Tuæ Beatiſs.P.offerre ac dicare auſus ſum: quod ad te ſolum & ad ſanctam Romanam vereque Apoſtolicam ſedem, pertinet hanc ipſam quam efflagitamus, anni atq; Calendarii emendationem conficere, ac executioni demandare. Accipe igitur Beatiſs. P. hoc qualecunque munuſculum tua ſingulari clementia,atque humanitate. Quem meum laborem, cum omnibus Chriſtianis, tum in primis tibi Beatiſs.P. gratum ac probatum valde cupio, vel ob id, vt tandem te autore in ſuum priſtinum Candorem celeberrimi dies feſti redeant; Tuaq; Beatiſs. Sanctitas gloriam dignitati tuæ conſentaneam conſequatur,nihil enim aliud ad virtutum tua-

rum

rum cumulum adiiciendum videtur, nihilque etiam mihi ſuper eſt, niſi vt Beatiſs. deoſculatis pedibus. Deum Opt. Max. de præcer vt Sanctitatem Tuam perpetuò iubeat bene valere.

Santitatis Tuæ minimus Seruus.

F. Io. Salon Valentinus ex obſer. Franciſcana.

SACRO SANCTO ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. DD. CARDINALIUM Collegio; F. Io. Salon Valentinus. Fr. obſer. profeſſor.

S. P. O.

NEmo eſt qui ambigat. PP. Ampliſſ. à Iulij Cæſaris tempore, qui primus Romanum Calendarium inſtituit, & annum ad ſolis motum exæquauit, ad hanc noſtram ætatẽ ſolſtitia & æquinoctia, ſedes ſuas anteuertiſſe.; vt quatuordecim dies, plus minusùe, nunc ante contingant, quam olim accidere ſolebant. Unde factum eſt, vt ſacra diei Paſchalis ſolennitas, nec non & omnia feſta, quæ (quoniam lunæ ætatem certã requirunt) mobilia, nuncupantur, variato æquinoctio; & ipſa quoq; neceſſario vacillent, ac varientur. tãtumq; iam noſtra hac tempeſtate ſæpius extra præfixos limites inueniantur, vt 28. necnon 35. diebus tardius fiãt quàm ſanctiſſimi Ro. Pont. ſacraq; cõcilia præceperunt ſanxerunt ac ordinarunt. Sanè tametſi errores huiuſmodi non ſint in fide orthodoxa; quam ſola illibatam tenet. S. Rom. Eccl. non ſunt tamen PP. Ampliſſimi ferendi ac diſſimulandi, ne tranſgrediamur terminos quos præfixerunt Priſci Patres noſtri, ijq; ſanctiſſimi. Præſertim cum ſcirent magnum hic latere myſterium, & ſacratiſſimum eſſe tem-

ſe tem-

ſe tempus illud pleni lunij vernalis æquinoctij, in quo D.N. Ieſus Chriſtus paſſus eſt & reſurrexit: quod Beatiſ. Ambroſius & Auguſtinus eleganter proſequuti ſunt. Id nos cũ minimè nunc ſeruemus, ſæpius nec menſem, nec lunæ ætatem tenentes, nedum Priſcorum PP. decreta parui facere videmur, ſed & inimicis noſtris Iudæis opprobrio ac ludibrio facti ſumus. Criminantur enim & taxant, quod Paſcha noſtrum non in primo ac legitimo menſe, ſed in ſecundo quod immundis, ad Paſcha peragendum deputabatur, vt in 9. cap. lib. Num. eſt videre: frequẽter celebremus. Ea propter olim priſci Patres omnem adhibere ſolicitudinem atq; diligentiam curarunt, vt nunquam tempus præſcriptum præteriret, ſed perpetuò à quartadecima luna primi menſis vſq; in vigeſimam primam, ſacrum Paſcha ab omnibus coleretur. Et vt Beatiſ. Ambroſius ait, eo vſq; à vero nos deuiare non conuenit, nec vago ingenio diſcrepare, vt quædam neceſſitas celebritatis huius, omnibus ſit impoſita Chriſtianis. Quãdoquidem ipſe Dominus eum elegit diem quo Paſcha celebraret, qui cum obſeruantiæ veræ ratione concurrit. hactenus Ambroſius. Cum igitur Patres Ampliſſimi multoties ſacrum Paſcha ſeptem diebus, ſæpius viginti octo frequentius etiam triginta quinq; diebus, retardetur ac poſt ponatur; & non in primo menſe ſed in ſecundo, & non à quartadecima luna ad vigeſimam primam, ſed ad vigeſimam quartam atq; quintam differatur, cumq; ſenſim iſti errores maiores fiant, & incrementum ſuſcipiant, neceſſe profecto eſt, vt remedium aliquando, ac Pharmacum idoneum adhibeatur. Ad id efficiendum, tametſi viribus impar, multum laborem multis annis inſumpſi: tandemq; Deo, Opt. Maxi.

inſpiran

inſpirãte, poſt tot grauiſſimos, viros qui ea de re libros edidere: Methodum ac modum facillimum atq; breuiſſimum reperi, quo nullo negotio, poterit Romanum Calendarium priſtino candori reſtitui; & deinceps ad multas ne dicam annorum centurias, ſed & ad millia vllo abſq; errore feſta omnia fœlicioribus auſpicijs celebrari. libellum itaq; ſuper eiuſmodi negotio, nunc recens per nos confectum: Vobis Patres Ampliſſimi, poſt ſanctiſſimum D. N. dicare ac offerre, iccirco æquum duxi, ac neceſſarium iudicaui; quod potiſſimũ veſtro ſint hæc probanda iudicio, veſtraq; intereſſe videatur ſacramenti huius myſterium cœlo labente interturbatum, in priſtinum ſplendorem, & rectum vſum reuocare. Quamobrem PP. Ampliſſ. vos etiam atq; etiam rogo, vt libellum hunc licèt pro mea humiliori atq; imbecilliori eruditione inpolitum, atq; incultum oratione: Zelo tamẽ Domus Dei ad vtilitatem S. Matris Eccleſiæ conſcriptum, veſtræ dignitatis ac virtutis magnitudine, exornare ſiquidem dignum videatur haud dedignemini: & negotium iſtud apud ſanctiſſ. D. N. benigno fauore proſequi velitis: ad perpetuam quietem atq; tranquillitatem totius populi Chriſtiani. Quodſi laborem hunc meum minimè probaueritis, vel ipſum bene dicendi, ac faciendi conatum, reſpicere ac cõprobare qua eſtis humanitate, atq; clementia dignabimini: meq; in veſtrorum familiarium numero excipietis. Valete Eccleſiæ ſanctæ columnæ atq; tutores. Deus Opt. Max. iſtum veſtrum ſacroſanctum collegium, voſq; ſingulos incolumes ſemper ſeruare dignetur.

A *Sere.*

SERENISSIMO FRANCISCO MEDICAE MAGNO HETRVRIAE DVCI AC SACRAE MILITIAE SANCTI STEPHANI MAGNO MAGISTRO.

Frater Iohannes Salon Valentinus deuotisſimus. S. P. D.

SOlent omnes qui quicquam noui in diſciplinis ac bonis artibus moliuntur; Sereniſs. ac Magne Dux, patronum aliquem deligere, veluti defenſorem ac tutelare numen, aduerſus maledicentium latratus, quibus virtus quælibet ſubiacet, ꝑpetuò experti ſunt ſtudioſi. Sunt qui vt grati animi indicium ſignumq; oſtendant, ac ab Illuſtribus ſuſcepta fateantur atque vt poſſunt compenſent beneficia: monumenta ſua Principibus conſecrare, & illorum nomine illuſtrare ſtudent. Alij etiam alijs multis de cauſis idipſum facere conſueuere. Mihi autem O inclite Dux, qui opuſculum hoc, paruum quidẽ atque ineruditum edidi, vitio fortaſſe nonnulli vertent, quod & Sanctiſſ. D.N. & Illuſtriſſimos ac Reuerendisſimos DD. Cardinei ſtatus, atq; Eccleſiæ Sanctæ principes elegerim; quibus minutias haſce vigiliarum mearum dicare temerè tentarim. Quid autẽ ſi & Tuam Sereniſſ. Altitudinem te inquã omnium

Chriſtianorum Principum non infimum, tantique Imperij prudentiſſimum moderatorem, etiam lucubratiuncularum mearum auſim facere defenſorem? Verum enim verò tantum abeſt vt crimen commiſſiſſe me ſi rectè ſentio exiſtimare quis rectè poſſit, vt magnam inde potius laudem mihi tribuendam fore putem, quum ſi aliter feciſſem imprudentis notam nequaquam euaſiſſem. Sanè ſi libellus hic quauis alia de re diſſereret; quilibet vel mediocris vir, mihi ſatis ſuperquè fuiſſet vt illius nomine tutus eſſet, nec magni pendenda erat eius iactura, ſiquid pateretur aduerſi. Nunc autem cum nō Axiomata vel Placita Phyſica ſiue Dialectica pertractet: ſed rem maximam factuquè nedum ſcitu digniſſimam, & quæ eius ſit generis atque naturæ, vt non niſi per Maximos quoſque orbis Principes, executioni de mandari poſſit rectè ego à prudentibus feciſſe dicar, & neceſſariò ſic mihi faciundum fuiſſe omnes teſtabuntur. Quis enim annum corrigere, Quis ſacros dies feſtos emendare ac in priſtinū ſtatum reducere poteſt, niſi ſummus Pont. Sanctæ Roma. Eccleſiæ vniuerſalis moderator & rector, ac Chriſti Ieſu vicarius? Quì autem fiet vt id executioni protinus ipſo iubēte mandetur niſi & omnes vnanimi conſenſu totius orbis mundani Principes conueniant? eidéq; conſentiant? Quę ergo res ad omnes pertinet ab omnibus eſt approbanda: & quam omnes approbare debent; omnibus proculdubio innoteſcat oportet. Proinde

mihi

mihi ipſi perſuadebam plurimum expedire vt omnes Chriſtiani nominis Principes interpellarem atque omni cum poſſibili reuerentia obſecrarem;quò pijſsimi ac feruentiſsimi Imperatoris Cōſtantini zelo accenſi Theodoſium etiam ac Martianum imitantes curarènt vnà cum ſanctiſſ.D.N.Pont.Max.& ſacro ſancto Illuſt.Reueré. DD.Cardinaliū collegio, dies feſtos Paſchales inſtaurare, & ad ſuum legitimū tempus reuocare. Verum cum alios multis de cauſis in præſentia prętereundos putem; Tuam Altit. Sereniſs.Dux, præterire non potui,nec vllo pacto debui. Iurè enim optimo tibi debentur fructus quos ego in hoc fœcundiſſ. ac planè fœliciſſ. fundo tuæ Sereniſſ. celſitudinis collegi. Etenim cum fœtum hunc hoc eſt nouum emendandi Roma. Calendarij modum; Romæ ante annum cōcepiſſem:in hac tua omnium pulcherrima ciuitate Florentię ad integritatem mēbrorum veluti ad partum maturam prolem perduxi tandemquè in lucem edidi. Itaque veluti poſſeſſionis tuæ legitimæ fructus:ac domus tuę Regię vernaculus.Tuam Sereniſſ.Altitudinem hic meus libellus vti dominum ſuum agnoſcit ac reueretur. Age igitur Sereniſſ. Dux, hoc quale quale eſt munuſculū quod ego tibi deditiſsimus offerro; tua ſingulari clementia amplectere,faue ac promoue.Eſt enim tanto Principe dignum,neque minus inde honoris & gloriæ ſperes quàm ex alijs in numeris per tuos progenitores ac per te ipſum prȩclare geſtis.Deus Opt.Max. T. S. A.fœliciter valere iubeat.

Petrus Philippus Aſirellus Roccenſis ad lectorem.

Hiſpanus Salon, Anni variantia curſum:
Feſtaq́ſub nodo firma perenne dedit.
Hic lunæ, & ſoli, ſolus momenta retractans:
Sub miro ſolers ordine nota facit.
Ardua quaeq́ latent cunctos ab origine Mundi,
Nos docet hic facili ſub breuitate modo.

LAUS DEO.

Index capitum huius tractatus

De legitimo Paſchalis ſolennitatis celebrandæ tempore Caput Primum.

Vnde in Paſchæ celebratione errores orti ſint. Caput Secundum.

Quibus vijs Calendarij erroribus poſſit prouideri. Ca. Tertium.

Aequinoctium ſic figere, vt non amplius à ſede ſua dimoueatur; per noui Cycli ſolaris & litterarum dominicalium deſcriptionem. Caput Quartum.

Cycli lunaris æquatio ad multa annorum millia docetur. Caput Quintum.

Declaratio Tabulę generalis & perpetuæ adinuenienda feſta mobilia ſecundum hunc nouum corrigendi Calendarij modum. Caput Sextum.

De Cyclo ſolari. Caput ſeptimum.

De Cyclo lunari ſiue Aurei numeri. Caput octauum.

De Epactis & lunę inuentione per eaſdem. Caput Nonum.

De Anni Emboliſmici ratione. Caput Decimum.

Regulæ aliquot & Praxes ad inueniendam ſeptuageſimam. feriam Anni & menſis cuiuſlibet, adfacilè ſciendum ſignum & gradum ſolis quotidie, Itemq; ad ſignum lunæ quotidie reperieudum. Caput vndecimum.

Declaratio Tabularum Aſtrologicarum & praxis operandi cum eis. Caput Duodecimum.

TRACTATVS DE ROMANI CALENDARII

NOVA EMENDATIONE,

Ac Paſchalis ſolemnitatis, cæterorumq; feſtorum Mobilium reductione, cum nouo Cyclo ſolari, & nouo modo æquandi Cyclum lunarem, vt perpetuò vſui eſſe poſsit,

Autore Reuer. P. Fratre Iohanne Salon Valentino obſeruantiæ Franciſcanæ alumno.

TRACTATVRVS de feſtorum Mobilium reductione, ac in primis Paſcalis ſolennitatis recta iuxta Priſcorum Patrum decreta celebratione, rei ipſius qua de agitur natura, & diſpoſitione; cogor in quatuor partes, ſiue capita, opuſculum hoc partiri: quibus in partibus quicquid ad præſens inſtitutum attinet, ſumma cum breuitate, ni fallor, complexus, vel mediocriter, munere meo functum videri potero, ſed omiſſis proemijs rem aggrediamur.

Primum itaque caput, Ipſius ſacræ Paſchalis feſtiuitatis ritè celebrandæ legitimum tempus præſcribit. Secundum verò, quantum nunc à legis preſcripto aberremus, aperit. Tertium porrò quibus vijs huic morbo mederi poſſit, & quis omnium modorum facilior exiſtimetur, venatur, & oſtendit. Poſtremum ſanè caput, qui fiet vt de cætero ſimiles in errores minimè labamur, inquirit, & nouum nunc inuentum modum exponit.

De legitimo Paſcalis feſtiuitatis celebrandæ tempore. Cap. I.

TAmetſi multis hic immorari liceret, & quam Vario ac diuerſo modo, ac tempore, olim ſacra hæc domini celeberrima feſtiuitas fuerit obſeruata, referre poſſemus: non eſt tamen noſtri propoſiti, rem hâc fuſius pertractare, nec ab ouo, vti habet prouerbium, exordiri volumus, quin imò ſuperfluis omnibus reſecatis, atque reiectis, ea dumtaxat quæ neceſſaria eſſe duximus:

quæquè ad rationem inſtituti quod aſſumpſimus reddendam, ſufficere arbitramur, retuliſſe contenti erimus: ſiquis vero ampliorem harum rerum notionem habere cupit, is Nicephorum Caliſti, Eccleſiaſticæ Hiſto. librum quartum perlegat. Diuum etiam Epiphanium libr. contra. 80. hæreſes videat, in hæreſi 50. 70. & 75. Quod ſi multa legere iuuat, Paulinam D. Pauli Middeburgenſis, Epiſcopi Foroſempronienſis, Calendarium etiam Iohãnis ſtoflerini percurrere non grauetur, id ſiquis fecerit ad nauſeam uſque ſibi ſatis factum fore fatebitur. Nos itaque vti præfati ſumus, breuitati ſtudentes, ſolum neceſſaria attingemus: ſacrum itaque Paſcha, ab ipſis fermè Beati Petri Apoſtoli temporibus, in Eccleſiis occidentalibus præſertim à Sancta Romana Eccleſia, die dominico poſt quartam decimam lunam, quæ vernale ſequitur æquinoctium, celebrari ceptum fuit, tametſi alij alibi alium morem ſeruauerint, ac mordicus ad tempus retinuerint, omnes verò tandem controuerſiæ, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ iudicio, vt par erat, ceſſerunt, tandemquè res ita compoſitę fuere vt de cætero, die dominico poſt quartam decimã lunam primi mẽſis ab vniuerſis orthodoxis ſacrum Paſcha ſuſceptum ſit celebrandum. Hæc vt notiora fiant, Canones ſanctorum Patrum, & ſacrorum conciliorum in medium proferęmus.

In primis Sanctorũ Apoſtolorũ extat canõ, qui ſeptimo ſcribitur loco in hæc verba. Si quis Epiſcopus, presbyter, aut diaconus, Sanctum Paſchæ diem ante vernum æquinoctium, cum Iudæis celebrauerit, abijciatur, ac deponitor. Pius primus ſummus Pontifex qui fuit. 11. à Beato Petro in Epiſtola decretali prima, ad vniuerſos fideles ait De con. D. 3. c. Noſſe. Cæterum noſſe vos volumus quod Paſcha domini, die Dominica annuis ſolennitatibus ſit celebrandum. Iſtis enim temporibus doctor fidei Hermes & ſcripturarũ, effulſit inter nos. Et licèt nos idem, Paſcha prædicta die celebraremus, quia tamen quidam inde dubitarunt, ad corroborandas animas eorum, eidem Hermæ Angelus domini in habitu paſtoris apparuit, & præcepit ei, vt Paſcha die Dominico ab omnibus celebraretur, vnde & vos Apoſtolica authoritate inſtruimus, omnes eadem ſeruare debere, quia & nos eadem ſeruamus, nec debetis à capite quoquo modo diſſidere. Hęc omnia Beatus Pontifex Pius, quibus verbis Apoſtolorum canonem, moremquè Rom. Eccleſiæ vetuſtum, liquidò oſtendit atque declarat. Deinde victor Primus Pontifex Max. qui 15. poſt Beatũ Petrum loco ſucceſſit datis latè libellis conſtituit, vt Paſcha die Dominica ſicut & predeceſſor eius Eleuterius

rius, à quartadecima luna primi mẽſis, vſque in 21. celebraretur. In Epiſtola pri. decretali ad Theophilum Alexandrinum Epiſcopum Decon. D. 3. c. Celebritatem. inquit Celebritatem Sãcti Paſchæ die dominica agi debere, & iam prædeceſſores noſtris ſtatuerunt, & nos illud vobis eadem die celebrari ſolenniter mandamus: quia non decet vt membra à capite diſcrepent, nec contraria gerant. A quartadecima verò luna primi menſis, vſque ad 21. eiuſdem menſis diem, eadem celebretur feſtiuitas. hæc victor.

In prima Synodo quæ poſt eam de qua in actis Apoſtolorũ in Cæſarea Paleſtinæ Victore Sum. Pont. adhortante eſt celebrata, hoc ſtatutum fuit & alijs Eccleſijs traditum imitandum, id Euſebius lib. Eccleſi. Hiſto. 5. refert. Præterea Maximum illud Concilium quod Beatiſſ. Silueſtri Papæ tempore ſacro Principe Conſtantino Præſente à 318. Epiſcopis ijsq, Sãctiſſimis in Nicea vrbe Bithyniæ initum fuit, magno omnium Sanctorum Patrum conſenſu, & applauſu, hoc ipſum de ſacræ Paſchalis ſolennitatis celebratione diffinitum eſſe grauiſſimi quique authores teſtantur. Euſebius lib. 10. & in Hiſtoria Tripartita. lib. 2. Nicephorus etiam lib. 4. c. 36. & 38. & lib. 8. c. 19. & 24. Multa præclarè quidẽ vt ſolet omnia refert, inter quę hæc ſcribit. Synodus inquit acta ſua Alexãdriæ, Aegypto, & Libiæ, & Pentapoli, literis ad hunc modum perſcripſit. Lętum inſuper vobis afferimus nuncium, de ſantiſſimi Paſchatis celebrandi cõſenſu. Nam & hæc res precibus veſtris, rectè conſtituta atque ordinata eſt, fratresquè Orientales omnes, qui antea cum Iudæis fecerunt, ex hoc ipſo tempore, cum Romanis & nobis, & cum omnibus alijs qui antiquitus nobiſcum Paſcha celebrarunt, id ſe concorditer acturos conſenſerunt. Gaudete itaque de rebus Eccleſiaſticis ordinatis. Qui & Maximi Conſtantini Imperatoris feruorem & Zelum exponens ait lib. 8. 19. cap. Cæterum Imperator Dei amãtiſſimus, de cõmuni concordia ſolicitè cogitans, Aceſium Epiſcopum accerſitũ interrogauit, an rectè ſic ab Epiſcopis eſſent conſtituta. Reſpondiſſe ait Nihil noui diffinitum eſſe: ſe enim et idem dogma à maioribus accepiſſe, & nunquã aliter Paſchæ feſtum celebraſſe. Verum quum huius. S. Concilij Niceni Canon, de Paſchali feſtiuitate, cum alijs multis exciderit, non indignum fuerit, breuiter non nulla alia ſacra Cõcilia quæ eundem canonem renouarũt, & ab illa. S. Nicena Synodo diffinitum ſic fuiſſe teſtata ſunt refferre. Sanctiſſ. Silueſter Pont. Max. Paulò poſt Nicenum, etiam Romæ aliud celebrauit, Sanctorum Patrum. 255. Epiſcoporum conuentum. Vbi Beatiſſ. ſilue-

ſtor hæc omnibus conſentientibus, verba protulit. Quicquid in Nicea Bithyniæ conſtitutum eſt, ad robur Sanctæ matris Eccleſię Catholicæ, & Apoſtolicæ, in Sanctis ſacerdotibus. 318. noſtro ore conformiter confirmamus. Omnes autem qui auſi fuerint, diſſoluere diffinitionē Sancti & magni concilij, quod apud Niceā congregatum eſt, ſub præſentia Piiſſimi & Venerandi Principis Conſtantini Auguſti, Anathematizamus, & dixerunt omnes. Placet. ſequitur: Omnibus Epiſcopis & pręsbyteris pręceptum eſt, Paſchę obſeruantiam cuſtodire, a luna quartadecima vſquè ad vigeſimam primam ita vt dominicus dies Corruſcet. Et dixerunt Epiſcopi. Placet. In Synodo etiā Antiochena quæ Nicenum proximè conſequuta eſt Celebrata ſub Iulio primo ita ſancitum legimus. Omnes qui audent diſſoluere regulam Sancti & magni Concilij Niceni, de Sancta & ſalutari feſtiuitate Paſchali ſaluatoris noſtri; excommunicatos, & abiectos eſſe debere ab Eccleſia.

In Calcedonenſi autem ſic. Omnis qui nō celebrat ſanctum diē Paſchę ſecundum Sanctæ Eccleſiæ Catholicæ regulam, Anathema ſit.

Sunt qui aſſerunt Chriſtum Saluatorem noſtrum ſuis diſcipulis ea de re legem dediſſe. In ea aſſertione eſt Sāctus Cyrillus Epiſcopus Alexandrinus in epiſtola ad Innocētium Papam. Sanctum inquiēs Paſchę myſterium eiusquè ſacra ſolēnitas, ſicut eſt a Saluatore noſtro Apoſtolis tradita Illibata manſiſſet, ſi ea quorundam inſipientium peruerſitas, inter cætera fidei Sacramenta, minimè contaminaſſet. Ad hæc pulchrè accedunt Scripta Protherij præſidis Alexandrini, qui Leone Pont. primo adhortante cum Principe Martiano, vt Cycli Theophili luculentam rationem redderet, eidem Leoni per Epiſtolam reſpondit. Magiſterium Beatiſſimi Apoſtoli Petri eſſe computum Paſchalis ſolennitatis; quod ab initio per Beatum Marcum eius diſcipulum didicerunt Aegyptij, quod etiam primum didicerunt Romani, hactenus ille.

Prætereo nunc, ne in longum nimis protrahatur narratio. Concilium Arelatenſe primum, tēpore Cōſtantini atque Beati Silueſtri. Concilium item Anglicanum, & aliaquam plurima: quæ dicta hactenus ſunt ſufficiunt abundè, id ſolum ſupereſt, vt menſem lunarem explicemus, quandoquidem ex his quę hactenus diximus, hoc vnum pręcipuè colligimus Priſcos nempè Patres ſtatuiſſe, vt ſacrum Paſcha perpetuò a 14. Luna vſque in 21. die dominico celebraretur. Ea porrò Luna eſt, vt omnes orthodoxi teſtantur primi menſis

menſis iuxta quod Dominus Moyſi pręcepit dicens Deuter. 16. Obſerua mēſem nouarum frugū,&,verni primū temporis, vt facias phaſe Domino Deo tuo. Primus autem menſis is eſt in quo veris renaſcitur tempus. Et quoniam hic de menſe Lunari eſt ſermo ea lunatio cuius initium proximum eſt æquinoctio Verno: ſiue illum præcedat, ſiue ſequatur primus menſis appellatur De quò in Exo. do. 12. cap. Menſis iſte vobis Principium menſium primus erit in mēſibus anni. Et Leuit. 23. cap. ait dominus. Menſe primo quartadecima die, ad ueſperum Phaſe domini eſt: & quintadecima die mē ſis huius ſolennitas azimorum domini eſt. Atque eiſdem fermè ver bis Num. 28. repetitur. Porrò in Deut. cap. 16. ſic legimus. Obſerua menſem nouarum frugum, & verni primum temporis, vt facias Phaſe domino Deo tuo; quoniam in iſto menſe eduxit te dominus Deus tuus de Aegypto. Ex quibus liquidò patet quis primus lunaris mēſis ſit, is videlicet qui vicinior eſt vernali ęquinoctio; is enim lunę ad ſolem congreſſus, qui vernali propinquior eſt ęquinoctio, prima anni lunatio eſt ipſis Hębreis: hac tamen lege vt ſi nouilunium ipſum pręcedat ęquinoctiū; quarta decima ipſum ſequatur, nefas enim eſt ſacrum Paſcha ante ęquinoctium celebrari. Tria igitur concurrunt in Paſchali ſolennitate neceſſariò. Nempe ęquinoctium vernum, quartadecima luna, in ipſo vel poſt ipſum. & Dies dominica quę inter ipſam quartamdecimam lunam excluſiuè, & vigeſimum primum eiuſdem lunę diem incluſiuè, contingit: in ipſo enim quartodecimo die non debet etiam ſi dominicus dies fuerit ſacrum Paſcha celebrari, quemadmodum Beatiſſ. Ambroſius in Epiſtola ſua ad omnes Epiſcopos per Aemiliā conſtitutos apertiſſimè tradidit. Atque hæc quidem ſatis fuerint, pro primo hoc capite. Nunc ad ſecundum, in quo quantum hac noſtra ętate, ſępius a præſcripto hoc canone aberremus oſtenſuri ſumus; accedamus.

Vnde in Paſcha celebratione errores orti ſint. Cap. II.

DIximus capitē ſuperiori, è duobus pręcipuè feſtiuitatis Paſchalis rationem pēdere: nempe Vernali ęquinoctio, atque lunę ad ſolem oppoſitione. Hęc ſi certam fixámque ſedem habere poſſent, haud quaquam in hac ipſa feſtiuitate, error vnquā contigiſſet: verum cum vacillent luminarium motus, ſintquè inſtabiles, neceſſe eſt eaquoquè quę ex his pendent variari, Geminus itaq; hinc error obortus eſt: vnus ex ſolis motu, ex lunę alter. Cōſtat enim

multorum periti$\int$imorum relatu & authoritate, tempore Iulij Cę-ſaris,qui primus Calendariũ Romanum,quadrageſimo quinto anno ante Chriſti natalem,ad ſolis motum aptauit:ęquinoctium Vernale,vigeſima quarta & vigeſima quinta Martij die contingere ſolere:ſemper enim duorũ dierum ſpatium ſibi aſſignari popoſcit,vt inferius aperitiſſime oſtenſuri ſumus,id porrò quod diximus teſtãtur Solinus,Macrobius & Plinius alijque etiam nõ cõtemnendi authores. Vti ſunt D. Chriſoſtomus Iſidorus alijque non pauci id quod Tabulę etiam Aſtrologicę teſtantur. Notum inſuper eſt ſacri Niceni concilij tempore, hoc eſt circa annum Domini. 323. per tres dies plus minuſuè ante vertiſſe ac pręueniſſe locum ac ſedem ſuam:erat enim tum tempore 21.aut 22. die Martij idem ęquinoctium Porrò hoc tempore quis non videt, ad nonum & decimum diem Martii retroceſſiſſe?hoc eſt per dies quatuordecim aut quindecim ab eo loco vel die quo accidere ſolebat, tempore Iulii Cęſaris,& per dies vndecim vel circa à ſede quam Niceni concilii obtinebat? Id vero vnde proueniat paucis nunc elucidandum eſt. Aiunt peritiſſimi Aſtrologi,ab ingreſſu ſolis in primum Arietis cœleſtis ſigni punctum vno anno, ad alterum proximè ſequentem ingreſſum,dies. 365. cum diei parte quarta fermè trãſire. Vnde quarta illa fermè pars pro ſex horis ſumpta eſt,quum tamen non ſint ſex horę completę,vnde quarto quoq; anno dies vnus additur,qui biſſextilis dicitur.At quoniam anni quantitas tum exactè nota nõ fuit non nihil plus quam par fuit additum eſt:inde factum eſt, vt ęquinoctium paulatim ac ſenſim initium menſis verſus retroceſſerit,inquè centum triginta annis ſecundum aliquos,vt autem alij putant in centum ſex vel centum & octo annis,per integrum diem, ſedem ſuam anteuerterit, ſed de his in ſequentibus copioſius agemus, quare nũc plura dicere nolumus.Hoc ſolum fixum retinentes, quod ęquinoctii mutabilitas ad ipſius Paſchalis ſolennitatis mutabilitatem per ſe ſatis ſuperquè ſufficiens fuit.

Altera deinde vacillandi ſeu aberrandi ratio, ex lunę motu orta eſt, vti pręfati ſumus: id quod nunc paucis aperiendum eſt. Adſtruunt Mathematici,in annis tercentũ & quatuor,lunam per diem integrum ferè anticipare ſedem ſuam,quo fit vt numerus, qui Aureus nuncupatur, quiquè Calendariis Romanis, vt lunam recentem indicaret,inſcriptus fuit: minimè perpetuò eam oſtendere valeat,id quod luce clarius in breuiariis & Martyrologiis vetuſtioribus patet,in quibus quarta aut etiam quinta oſtenditur,eo quod à

tempore

tempore Concilii Niceni ad hęc noſtra tempora per quatuor integros dies,luna ſuos cum ſole congreſſus pręuenerit. Ex his igitur quę in hoc capite hactenus dicta ſunt manifeſtum euadit: quod ſi ęquinoctium vt dictum eſt & luna quarta decima (quę ſunt duo Paſchalis ſolennitatis radices ac fundamenta) variantur ad eorum mutationem neceſſe quoque erit feſtiuitatem mutari. At cum hæc à tempore Concilii Niceni quatenus ad vſum Eccleſiaſticũ attinet, minimè mutata aut tranſlata ſint, mirum non eſt,ſi multoties in his errores contingant. Sanè cum Paſcha ſacrum dominica prima poſt quartam decimam lunam, quæ vernale ſequitur æquinoctium,ſit iuxta Patrum decreta celebrandum, cumquè hac noſtra tempeſtate ipſum ęquinoctium nona aut ad plus decima Martii die accidat ſi decimo die Martii contingat,id quod quandoque euenit lunam eſſe quartam decimã,& is dies fuerit ſabbatinus, proculdubio ſequenti die hoc eſt die vndecima Martii debebit ſecundum Canones Paſcha domini celebrari, vti omnes docti fatentur,nempe Dom. Paulus Mildeburgenſis, Epiſcopus Foroſempronienſis Iohannes ſtoflerinus,Iohannes Lucidus, atque innumeri alii. Verum enim verò cum nos in vſu Eccleſiaſtico,non primam quartam decimam lunam poſt verum noſtrum æquinoctium, imò vero illã quę accidit poſt æquinoctium antiquum, hoc eſt poſt illud quod Patres Niceni Cõcilii ſtatuerũt.21. Martii die teneamus,fit ſæpius vt nõ in primo mẽſe, vti in præcepto habemus:ſed in ſecũdo mẽſe, inquè ſecunda luna,celeberrimam hanc noſtram feſtiuitatem, præter imò contra omne ius peragamus. Præterea cum ſit Illuſtris hæc ſolennitas,in die dominica,quæ inter quintã decimam,& vigeſimã primam lunam cadit agenda:nos nõ raro eandẽ colimus luna iam vigeſima tertia & vigeſima quarta exiſtente hoc eſt non prima, ſed potius ſecunda dominica poſt æquinoctium contra Sanctorum Patrum ſanctiones. Id quod hoc anno.1576.factum eſt.Sanè cum recte & ex ordine ſacrum Paſcha in menſe Martio fuiſſe celebrandũ, in menſe Aprili actum eſt; quod autem in Martio agi debuiſſet liquidò patet:fuit enim lunę coniunctio cum Sole, vltima februarii die poſt meridiem,hor.8.cum Minutis.5.ſecundum medium lunę motum quo Eccleſia ſancta nunc & olim Synagoga vti conſueuit, quare nemini dubium eſt prima Martii die fuiſſe primam etiam menſis lunaris diem, igitur quintadecima Martii erat pleniluniũ & cum æquinoctium præceſſerit fuit enim æquinoctium vernale Nona Martii hor.17.Min.27.hoc eſt decima Martii currente,quo

fit vt

ſit vt prima ſequenti dominica quæ fuit. 18. eiuſdem menſis die, eſſe legitimè ſacrum Paſcha celebrandum; Verum enimuerò cum ſãcta Eccleſia nondum mutauerit in vſu Eccleſiaſtico, ipſum æquinoctium, in ſequentem lunam quę poſt. 21. diem eiuſdem accidit, feſtum ſæpius nominatum reiecit, & ita ad Aprilem relata, neque tamen in eo intra terminos à Patribus præfixos celebrata eſt, quando quidem. 22. Aprilis, vt notum eſt Luna. 24. fuit, vnde dupliciter erratum eſt in menſe videlicet, quia non in primo, ſed in ſecundo Paſcha ſacrum peregimus: & in luna, cum non a. 14. vſque ad. 21. ſed. 24. Sicque triginta quinque diebus tardius omnia feſta mobilia aguntur. Et hoc quidem tam frequens eſt: Vt multo plures ſint anni in quibus erratur, quam ij in quibus ritè feſta hæc celebrãtur, adeò vt ab anno Domini 1500. ad annum vſque. 1584. error in annis. 48. inueniatur. Aut enim protrahitur per ſeptem dies, aut per 28. aut per. 35. Id quod continget etiam, an. 1579. 35. diebus ſicuti hoc anno poſtponẽtur feſta omnia anno item. 1584. 28. diebus, & niſi errores huiuſmodi corrigãtur, in dies creſcẽt, & augebũtur. Sed age poſtquam errores oſtendimus, viam emendationis, & correctionis inueſtigemus, id ſequens caput docebit.

Quibus viis Calendarij erroribus poſſit prouideri. Cap. III.

COgnitis errorum cauſis, perfacile, & corrigendi, atque emendandi dignoſcentur viæ: eę verò diuerſimodè à diuerſis excogitatæ ſunt. Pręcipuas hic paucis recenſebo. Sunt quibus viſum eſt, facile a quã plurimis difficultatibus liberare ſeſe ſanctam Eccleſiam poſſe, ſi omnia feſta ad certum diem fixa ſtatuerentur, ceu feſtum Natiuitatis Domini, atque Epiphaniæ, & cętera huiuſmodi. Ita vellent vt Paſcha ſacrum, ad certum Martij diem aut iuxta ſolis non lunæ motum ſtatueretur colendum, Aiunt enim lunam ad ſynagogam: ſolem uerò ad ſanctã Eccleſiam referri: multiſque argumentis id perſuadere nituntur, prout D. Paulus de Mid de Burgo in ſua Paulina fuſius tractat, ſoluitque omnes rationes illorum. Itaque quod nobis videtur, liberè ſalua omnium aliter ſentientium authoritate, & honore proferemus. Dicimus enim quod quamuis legalia omnia deſierint, & in multo perfectiora tranſierint, non inde ſequitur nos ritum ab Eccleſia poſt tot annorum centurias obſeruatum, & id quidem magno Myſterio, nunc immutandũ eſſe, ob emergẽtes difficultates, quę aliter facile vitari poſſũt.

Sanè

Sanè vt D. Auguſtinus aſtruit id inter feſta mobilia & fixa eſſe diſcri minis dicimus: quod fixa ſeu ſtata non in myſterium aliquod figurale celebrantur, ſed rem tali die geſtam reuocant ad memoriam, veluti dies Natalitius domini. At verò mobilia figuram habent, & myſterium continent, vltra rem geſtam, ſicuti dies paſſionis, & qui eum comitatur reſurrectionis Dominicæ vnde D. Aug. lib. 2. Ad inquiſitiones Ianuarij cap. 1. & 2. inquit. Noueris diem Natalem dñi non in ſacramento celebrari, ſed tantum in memoriam renocari quod natus ſit, ac per hoc nihil opus erit niſi reuolutum anni diem quo ipſa res acta eſt, feſta deuotione ſignificari. Sacramentum eſt autem in alia celebratione, cum rei geſtę, ita rememoratio fit, vt aliquid etiam ſignificari intelligatur, quod ſanctè accipiēdum eſt. Eo itaq; modo agimus Paſcha, vt non id ſolum in memoriam quod geſtum eſt, reuocemus: ideſt quod mortuus eſt Chriſtus & quod reſurrexit, ſed etiam vt cætera quæ circa ea geſta atteſtantur, ad ſacramenti ſignificationem nō omittamus: quia ſicut dicit Apoſtolus Rom. 4. Mortuus eſt propter delicta noſtra, & reſurrexit propter iuſtificationem noſtrā & tandem cōcludit. Tranſitus ergo de hac vita mortali, in aliam vitam immortalem, in paſſione & reſurrectione domini commendatur. D. Ambroſius lib. 10. Epiſtola 83. Quæ incipit. Non mediocris eſſe ſapientiæ diem celebritatis definire Paſchalis. ita dicit. D. fratres dilectiſſimi, eo uſq; a vero nos deuiare nón conuenit, nec vago ingenio diſcrepare, vt quędam neceſſitas celebritatis huius omnibus ſit impoſita Chriſtianis. Quando quidem ipſe dominus eum diem elegit, quo Paſcha celebraret, qui cū obſeruantię veræ ratione concurrit. & addit. Aduertimus igitur quod nō ad terrena deſcendere, ſed in ſuperioribus locum magnum ſtratū quęrere debeamus, vt D. Paſcha celebremus, abluere etiam ſenſus noſtros quadam ſpirituali aqua fontis ęterni, & deuotę celebritatis tenere menſuram nec opinione vulgari dies quoſdam explorare lunares, cum Apoſtolus dicat Gal. 4. Dies obſeruātis & tempora & menſes & annos, Timeo ne fortè ſine cauſa laborauerim in vobis. Non incipit eſſe contrarium. Sed aliud eſt obſeruare Gentilitio more, vt qua luna quid adoriendum ſit iudices, vt puta quintam eſſe fugiendam, nihilq; in ea inchoandum, varios quoq; curſus lunę obeūdis negocijs commendare, vel cauere quoſdam dies quemadmodū pleriq; paſtores dies Aegyptios declinare cōſueuerunt. Aliud eſt enim obſeruantiam religioſę mentis intendere in eum diem, de quo ſcriptum eſt. Pſal. 117. Hic eſt dies quē fecit D.. Nam & ſi ſcriptum ſit

quod Paſcha Domini. 14. die menſis primi celebrari debeat. & verè quartam decimã lunam ad celebrandũ dominicæ feriem paſſionis, inquirere debeamus, tamẽ ex hoc poſſumus intelligere, quod ad huiuſmodi ſolennitatem vel Eccleſiæ perfectio, vel claræ fidei plenitudo quæratur, ſicut dixit Propheta cum de filio Dei loqueretur. Pſal. 88. Quia ſedes eius ſicut ſol in conſpectu meo & ſicut luna perfecta in æternum manebit. hactenus Ambroſius: qui & multa alia in eadem Epiſtola ad hoc idem propoſitum conducentia ſcribit, quæ breuitatis ergò miſſa facimus. Ex his ergo patet quod Eccleſia ſancta non quaſi legem Moſaicam ſeruans, ſed vt myſterium tenens, ſacrum Paſcha ad ſolis & lunæ motum obſeruat, & licèt ſumus Põtifex vel ſacrum Concilium proculdubio mutare hoc ſtatutum poſſet, non tamẽ crediderim expedire his præſertim temporibus. Quin & olim legimus Montanum Hæreſiarcham habitum, & ſuos Cataphrigas vocatos damnatos inter cætera, quod Paſcha domini non ad lunæ curſum ſed duntaxat ad ſolarem obſeruandum dogmatizabant. vti ſcribit Euſebius lib. 5. Eccleſiaſticæ hiſtoriæ cap. 14. & ſeq. Quamobrẽ hac via pœnitus reiecta alias commodiores quæramus.

Vna & quidem breuiſſima & omnium facillima via eſt, ſi æquinoctium ipſum figatur ad decimam Martij diem, in quo hac noſtra tempeſtate contingit eo enim die fixo vernali æquinoctio, deinceps ab vndecimo eiuſdem Martij die vſq; in 14. Aprilis, vbi luna. 14. inuenta fuerit, ſequenti die Dominico ſacrum Paſcha ritè celebraretur. Hæc via profectò multum mihi arrideret, quod facilis ſit, & parnam nouitatem abſq; confuſione inueharet mundo, verum tamen ſunt quædam, quæ eã prorſus obtrudere videntur, nempe quod ſeptuageſima quãdoq; infra octauam Epiphaniæ accideret. & quod nullum tum officium dominicale, poſſet poni poſt Epiphaniam, quod videtur inconueniens. Attamen ſi id nõ tam magnifiat. Hic modus amplecti poterit.

Sic enim fecerunt Patres in Concilio Niceno figentes illud in ea ſedẽ quã cœlo labente acquiſiuerat. Hanc formam D. Petrus de Aliaco, Cardinalis Cameracenſis, in Concilio Conſtantien. amplectendam ſuadebat. Placet etiam D. Paulo de Midde Burgo Epiſcopo Foroſempronien. & Iohanni ſtoflerino Iohanni Lucido & aliis multis. Accedit & non parua commoditas. Nam tempus Quadrageſimæ caderet in dies breuiores & temperantiores, in quibus fideles facilius ieiunarent quam in diebus calidioribus verno tempore iã adulto. Quod ſi nõ placet ſunt & alii duo modi. Alius igitur modus eſt, vt æqui-

vt ęquinoctium reducatur ad 21. Martij diem vbi tempore Con. Niceni repertum fuit, id per omiſſionem decem dierum ab aliquo mẽſe, vel anno, vel etiam ſi anni biſſextiles omittãtur per cõtinuos. 40. annos. Hæc forma quantum ad primã placuit D. Nicolao Cuſano. & Hermanno Zoeſtio in Con. Baſilien. in quo Patres ordinabant vt de menſe Octobrio anni. 1440. aliquot dies ſubtraherẽtur. Placetq; etiam nunc aliquibus hic modus, Verum enimuerò mihi plus arrideret ſi æquinoctium ipſum ad ſedem quam tempore Iulij Cæſaris poſſidebat reduceretur, quoniam ſic omnia feſta nedũ mobilia ſed etiam fixa ſuo tempore, & die proprio quo acciderunt, decætero celebrarentur: cõſtat enim dominum noſtrum Ieſum Chriſtum in ęquinoctio verno cõceptum, quod tum erat octauo Calendas Aprilis, vt columella, Plinius, Macrobius, & Solinus teſtantur. D. quoq; Chryſoſtomus in ſermone de Beato Iohanne Baptiſta aſſerit Chriſtum incarnatum octauo Calendas Aprilis in æquinoctio vernali; ſatius ergo exiſtimarem vt ad illud redigeretur, id enim erit corrigere Calendarium Romanum; quatuordecim ſiquidem aut quindecim biſſextus à tempore Auguſti Cęſaris, qui errorem per Põtifices introductum emendauit, in cuius emendationis anno vltimo Chriſtus conceptus & natus eſt, vſq; in præſentem noſtram ętatem ſuperfluè facti ſunt, qui dies. 14. aut 15. ſi nũc omitterentur ad illud protinus tempus & ad illam ſedem rediret mox æquinoctium. Accedit etiam ad hoc & commoditas quædam in celebrando dominicalia officia quando quidem exiſtente ipſo æquinoctio. 21. Martij ſi ad illud vt quibuſdam placet reduceretur: ſæpius poſt octauam Epiphaniæ nullus occurrit Dominicus dies in quo Dominicæ officiũ poſſit poni, & Euangeliũ illud de Nuptijs legi Quotieſcunq; enim ſeptuageſima agitur. 18. 19. & 20. Ianuarii Nullum Dominicale officium poteſt in dominica poni, ſed infra hebdomadam fit de feria. At vero ſi ad 24. vel 25. diem Martii ęquinoctium vti olim erat redigatur, nunquã id accidet: ſemper enim vnus ad minus dies Dominicus occurret poſt octauam Epiphaniæ, in quo prædictum officium celebrari poterit: proinde magis vt diximus conuenit reducere ipſum æquinoctiũ ad 24. ſiue 25. Martii quam ad 21. Nec nos multum mouet quod quidam aiunt vel ob reuerentiam vel ob imitationem ſanctorum Patrum Con. Nicenii ad 21. Martii pręſtare vt reducatur ęquinoctium, quando quidem Patres illi, non ſtatuerunt ęquinoctium illud perpetuum, ſed à cęlo acceperunt & fortaſſe exiſtimarunt illud perpetuò ſedem ac diem illum ſeruaturum, neque

etiam ſanxerunt Paſcha ſacrum perpetuò poſt 21. diem celebrandum, diei illius rationẽ nullam habentes niſi quatinus ęquinoctiũ in eo contingebat, proinde decretum illorum non de die menſis ſolaris ſed de menſe duntaxat lunari loquitur, & de ipſo æquinoctio ita vt a 14. luna ad 21. Dominicus dies corruſcet acceleberrimus nobis ſit. Quod ſi Patres ſacræ Nicenæ Synodi imitari volumus, nõ eſt profectò immutandum aut reducendum æquinoctium ſed relinquendum in 10. ſiue 11. die Martij in quibus nunc accidit. ſic. n. illi ſanctiſſimi Patres fecerunt. Veruntamen quænam via tenenda ſit & quis horum modorum melior ſit, Tu Pater beatiſſimæ optimè diſcernes & præcipies obſeruari. Hoc enim abs te obnixe impetrare cupiũt omnes pij filij, & mũdus totus hoc ipſum efflagitat, vt te au thore decætero felicioribus auſpicijs, feſta omnia ſuo tempore recolantur. Hactenus de corrigendo æquinoctio tollendisq; erroribus ſermo eſt factus. verum quoniam non ſatis fuerit, collapſum Calendarium inſtaurare, ac in priſtinum vigorem reſtituere, niſi & ne in futurum collabatur rurſus prouiſum fuerit: iccirco in ſequenti capite remedium ad retinendum ipſum æquinoctium in die in quo fixus vel ad quem reductus fuerit, inueſtigabimus.

Aequinoctium ſic figere ut non amplius à ſede ſua dimoueatur, per noui cycli ſolaris & literarum dominicalium deſcriptionem. Cap. 4.

PRęcipuus negocij huius ſcopus eſt, vt correctis & emendatis erroribus, prouideatur ne in futurum in eiſdem rurſus labamur, id vt caueamus fieri nequit, niſi anni biſſextiles ita componantur vt veram anni ſolaris quantitatem adæquent, quandoquidem inde orti ſunt errores.

Ad id efficiendum diuerſa ſunt media & varij modi à multis excogitati, prout de anni quantitate variè ſenſere. Iulius Cęſar qui primus Romanum edidit Calẽdarium Marco Flauio ſcriba & Soſigene Aſtronomicę facultatis peritiſs. adiuuantibus, putauit Annũ cõſtare 365. diebus & horis ſex. ex quibus ſex horis quarto quoq, anno diem conficiendum & anno inſerendum ordinauit: qui annus ex 366. diebus conſiſteret & iuſſit diem illum inter 24. & 25. diem Februarij intercalare vnde cum dies 24. Februarij ſexto Calendas Martij prænotetur, ille dies intercalaris biſſextilis, cum anno prænominatus eſt. Et quidẽ ſi annus ex illis 365. dieb. cũ horis ſex præciſe conſtaret, & poſt iſtius temporis ſpatium ſol totum Zodiacum pertranſiret,

tranſiret, annus hic à Cęſare inſtitutus perpetuò ſibi conſtans extitiſſet,& nunquam ęquinoctia aut ſolſtitia dies ſuos ac loca reliquiſſent, id quod nulli dubium eſt accidiſſe; ſcribunt enim grauiſſimi authores tempore Iulij Cæſaris hoc eſt 45. annis ante Chriſti D. N. ortum, ſolſtitium hyemale octauo Calendas Ianuarij,& ęquinoctiũ vernale octauo Calendas Aprilis contingere ſolere, vt aſſerit Collumella lib. de Agricoltura 12.c.2. Idẽ teſtantur Plinius. Macrobius. & alij quam plurimi, vt Iohannes ſtoflerinus Paulus de Middeburgo, Epiſcopus Foroſempronienſis; D. quoq; Chryſoſtomus in ſermone de beato Iohanne Baptiſta. At vero noſtra hac ætate ipſum ęquinoctium inuenitur decima ſiue vndecima die Martij, vnde manifeſtum eſt anticipaſſe diem & ſedem per dies quatuordecim fermè,& à tempore Concilij Niceni inquo Patres inuenerunt illum die 21. Martij vſq; ad nos retrouertit ſedem ſuam ad dies 10. plus minus vel Sed de hoc infra loquemur. Nunc doctorum opiniones referamus & quænam melior via appareat inueſtigemus. Cum igitur æquinoctium locum ſuum pręueniat, & verſus menſis principium aſcendat, liquidò patet quantitatem anni à Iulio Cæſare deſignatam, maiorem eſſe quã re uera ſit annus ipſe.'& quod ſol in reuolutione Zodiaci pura ab ingreſſu ipſius ſolis in primum Arietis punctum, vſq; ad ſequentẽ ingreſſum non exigit vltra 365. dies illas ſex hor. ſed aliquid minus, quo fit vt in 1620. annis qui à prima noſtri Calendarij inſtitutione vſq; nunc tranſiere, quatuordecim anni biſſextiles ſuperfluè & vltra quam cœlum poſtulet facti ſint. quamobrem ſi in futurũ cauere errores volumus, poſt aliquot annos omittendus eſt aliquis biſſextus, vt ſic æquinoctium locum ſuum retinere, perpetuò cogatur: at quando id faciendum ſit,& ad quod annorum ſpatium huiuſmodi biſſexti omiſſio protendi debeat, controuertunt doctores.

Quidam enim docent in 132. aut 134. annos id fieri oportere ij. Alfonſum Regem Romanorum & Caſtelle ſequuntur, qui circa annũ domini. 1250. vixit & Tabulas Aſtrologicas compoſuit, per quas annum ex diebus 365. hor. 5. Minutis 49. ſec. 16. conſtare dicit, vndè 132. aut 134. quoq; anno eſſet vnus biſſextus dimittendus.

Alij Albategnium Arabem ſequuti in 106. aut 108. annis biſſextum vnum intermitendum fore adſtruunt, poſuit enim Arabs ille annum eſſe 365. hor. 5. cum minuti. 46. ſecũdis 24. ex quo vt dictũ eſt fieret vt in 106. aut 108. annis vnus ſuper abundaret biſſextus, quem pertranſire oporteret.

Iohannes

Iohannes ſtofflerinus Mathematicus ſua ætate eximius, in ſuo Calendario propoſitione 38. aſſerit annum Ab Alfonſo Rege præſcriptum non præciſe cum ſolari motu concordare, vnde iuxta propriā opinionem ponit ibi propoſ. 39. in annis 120. excreſcere & ſuperfluere vnum diem biſſextilem, quoniam putat annum confici debere ex. 365. diebus hor. 5. Minuti 48. Minutis fermè.

Vnaquæq; harum opinionū poſſet ſuſcipi a ſancta eccleſia; quoniam per quamlibet iſtarum vitarentur errores in futurū; ſiue enim in Anno centeſimo dimittatur biſſextus, ſiue in 108. aut 120. ſiue poſtremo in 132. etiam ſi anni quantitas non fuerit ad vnguem, vel cognita vel ſeruata, nō proueniret error notabilis in annis mille, vix enim in 1000. annis excreſceret ad vnius diei ſpatium. Mihi autem vt ingenuè dicam quod ſentio, ſententia Iohannis ſtofflerini magis arridet: quæ cum ipſa experientia rerum magiſtra magis ni fallor cōuenit, id quod facile colligere valemus. Sanè iuxta ſentētiam Regis Alfonſi, à tempore Iulij Cęſaris in præſens ęquinoctium locum ſuū pręuertiſſet per dies duntaxat 12. & à tempore Niceni Con. per dies 9. & aliquid amplius quod patet: ſi enim 1620. tot enim anni à Cęſare vſq; nūc fluxere 45. ſiquidē anno ante Chriſti ortū Calendariū ſuum ob ſeruari cœpit. ſi igitur 1620. diuidantur per 132. dabunt pro quotiente 12. remanebuntq; 36. ergo dies 12. & hor. 7. ad plus præueniſſet ęquinoctium. Et à Conc. Niceno fluxerunt anni 1253. qui numerus ſi per. 132. diducatur in quotiente erunt, 9. & remanebunt 65. quibus horæ 12. reſpondent: quare dies 9. & hor. 12. intercalati eſſent ſuperfluè à Concilio Niceno ad nos. Horum autem oppoſitum experientia ipſa demonſtrat, ſicuti inferius oſtendemus.

Eadem etiam ratione neque Albategni ſententia cum ipſa congruit experientia: quando quidem ſecundum eam à Cæſare vſque nunc ęquinoctium antequertiſſet ſedem ſuam per dies 15. integros & aliquid plus, quod probatur diſtribuantur 1620. per 106. dabunt in quotiente 15. & ſuperunt 30. vnde vti diximus per dies 15. & horas fermè 8. anticipaſſet æquinoctiū & ſi. 1253. partiamur. per 106. erunt in quotiente 11. & relinquentur. 89. quare 11. integris diebus & horis 20. hoc eſt 12. fermè diebus à Con. Niceno ad hanc noſtram ætatem aſcendiſſet in Calendario initium menſis ver ſus, ipſum ęquinoctium, quod manifeſtè repugnat ijs quæ doctores ſcribunt. Rogo igitur vt notentur ſequentia. ſcribit enim D. Paulus Epiſcopus Foroſempronien. lib. 10. primæ partis ſuæ Paulinæ per

obſer-

obſeruationes à Ptolomeo factas anno à Christo nato 132. & anno 139. quod tempore Christi æquinoctium vernale erat: in anno quidem biſſextili die 23. Martij aliquot horis post meridiem, in anno autem communi. die 24. tranſacta cum horis aliquot 25. diei. Porrò hoc tempore ipſum æquinoctium eſſe nouimus in anno quidem biſſextili die 9. Martij cum horis aliquot 10. diei. & in anno comuni die 10. cũ horis aliquot 11. diei. Exemplis rem illuſtremus hoc anno. 1576. biſſextili fuit ęquinoctium ſecundum Tabulas & Ephimerides die 9. Martij hor. 17. Minutis. 27. ſequenti autem anno qui erit primus poſt biſſextum erit die 9. hor. 23. Minu. 16. at anno 1578. qui erit ſecũdus poſt biſſextũ, erit die 10. hor. 5. Min. 5. Porro anno 1579. qui erit tertius poſt biſſextum, erit die 10. hor. 10. Minuti 55. Rurſusq; anno 1580. qui erit biſſextilis erit die 9. hor. 16. Minu. 44. & ita in alijs. Vnde liquidò patet æquinoctium intra duorum dierum ſpatium ſemper cõtingere. olim intra 24. & 25. nunc autem intra 10. & 11. dies Martij vnde patet 14. dies nõ autem 12. aut 15. fermè anteuertiſſe. Quare verior ac iuſtior exiſtimanda eſt Iohãnis ſtoflerini ſẽtẽtia, quod videlicet in annis 120. vel circa vnus biſſextilis dies omittatur, fiatq; tunc annus comunis. ſanè ſi. 1620. per 120. diducantur reddunt in quotiente 13. remanentque. 60. igitur 13. dies integros & hor. 12. fortaſſe & aliquid plus præceſſit æquinoctium. & ſi. 1253. per 120. partiamur dabunt 10. reſtabuntque. 53. quo fiet vt ad dies 10. cum dimidio fermè præuenerit ſedem ſuã à Con. Niceno: quoniam vt ipſa docet ratio non integros 14. dies à Iulio Cæſare ſed 13. & aliquid amplius neque integros. 11. à Con. Niceno ſed 10. & aliquid plus præuenit. Cõcludamus itaq; opinionẽ ſtoflerini quę inter duas illas extremas mediat videlicet inter Alfonſi Regis, & Albategni ſentẽtias, magis amplectendã eſſe, hãc etiã tenuit Antonius Dulciatus Florentinus religioſus Auguſtinianus in ſuo opuſculo de reformatione ritus celebrationis feſtorum mobilium cap. 4. Verum enimuero haud parum conducit Cyclos & tabulas conficere, quibus ſimpliciores quiq; dirigi facile poſſint in celebratione feſtorum mobilium, id enim olim Patres permagni eſſe duxerunt vnde Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus, Cyclum confecit. Abbas quoq; Dionyſius Romanus Cyclum ſiue Tabulam illã magnam 532. annorum conſcripſit, quoniam inuenit poſt 532. annos omnes literas Dominicales, Aureos item numeros, Epactas, & Cyclos ſolares, deniq; omnia feſta mobilia, redire eodem prorſus ordine, atq; eiſdem diebus: ſicuti antea contingerant. Vnde perpetuò

tuò Eccleſiæ ſanctæ vſui fore exiſtimauit, & fuiſſet quidem, ſi æquinoctium ſedem perpetuam habere poſſet, nec nō & lunaris Cyclus. At cum hęc duo fixū locum in Calendario habere minimè qneant, factum eſt vt eiuſmodi tabulam ſequētes in errores laberemur, ſed age videamus an poſſit nunc Cyclus aliquis inſtitui, per quem pro fugatis erroribus, dirigi perpetuò in ijs feſtis agendis ſancta Eccleſia valeat.

Aloiſius Lilius Medicus excellentiſſ. & Mathematicus haud vulgaris Alfonſum Regem in anni quantitate imitatus, Cyclum magnum 400. annorum excogitauit, in quibus 400. annis dimitterentur tres biſſexti, ita quod vnius biſſexti omiſſio 133. annis reſponderet. volebatq; vt in anno centeſimo magni Iubilei, dies ille inter calaris omitteretur: in tribus quidem primis centeſimis, in quarto verò centenario nolebat vt dimitteretur, quoniā in annis 300. non debent tres omitti, quod ergo plus in illis datum erat in 4. ipſe corrigebat, atq; ita perpetuò procedendum erat vt centeſimo quoq; anno dimitteretur dies ille biſſextilis in tribus centurijs, in quarta vero nequaquam omitteretur ſed fieret biſſextus. Quam quidem Lilij ſententiam, cum eius liber Romæ Anno Sanctiſſimi Iubilei nuper tranſacto mihi traditus eſſet. vt meam ſententiam de illo apud Reuerendiſſ. D. Epiſcopū Soranum. S.D.N. Theſaurarium & congregationis ſuper reductionem feſtorum mobilium Præſidem refferrem, placebat certè hominis ingenium & probabam inuentum, tametſi viderem non ad amuſſim conuenire quia tamen alius non apparebat conueniētior modus, laudabā Lilij Cyclum & Tabulam. Atqui dum eſſem cū Reuerendiſſ. P. N. Fratre Chriſtoforo à capite fontium totius N. Seraphici inſtituti Generali Miniſtro digniſſimo. viro vtiq; in omni diſciplinarum genere eruditiſſ. & quod ijs pręſtat virtutis omnis lucidiſſimo ſpeculo atq; exemplari pulcherrimo, & ſuæ Reuerendiſſ. P. Lilij ſententiā referrem & probandam exiſtimarem, rogauit pręfatus Pater an in centum annis ſuperabundaret biſſextus, probè enim nouerat Doctiſſ. P. id minimè motui cęleſti cōuenire, Reſpondi ego in centum & triginta duos aut in 134. ſecundum Alfonſi Regis Tabulas, cur ergo inquit cōſulitis in 100. anno omitti? Quoniam aiebam eſt annus celebris famoſus & ſacer ſacro Iobeleo dicato. Intulit ſtatim Reuerendiſſ. P. Quid attinet Annus Iobeleus ad æquinoctium, aut æquinoctiū cum Iobeleo: quid intereſt. Non mihi placet iſta rerum ſpiritualium cum naturalibus commixtio ſiue confuſio, ſequimini naturam ipſam & ſi in 106.

aut

aut 108.dimittẽdus eſt biſſextus dimittatur ſi autẽ in 120.aut 132. aut 134.idipſum etiã amplectimini.In his inquit quæ natura conſtant naturaliter procedere oportet ſpiritualia habent ſuas contẽplationes & intẽtiones myſticas, quas nõ eſt opus cũ naturalibus cõiungere ac admiſcere. Itaq; audita tanti Patris ſententia cõcurrentibus etiã aliquibus,& doctis & pijs viris,victusq; corũ rationibus etiã illius Cycli 400. annorũ prolixitatis pertęſus, cępi diligẽtius inueſtigare atque perquirere, an poſſet vllo ingenio, methodus aliquã breuior, atq; ipſi naturę magis affinis inueniri: per quã facilius ęquinoctiũ ipſum exæquari poſſet, & in ſua ſede perpetuò retineri. Deus autẽ opt.Max.qui rectè ac diligẽter quærẽtibus nunquã de eſt, mihi indigno ſenſum aperiẽs donauit Cyclũ centũ 24.annorũ inuenire,qui per perpetuò ſanctæ Eccleſię vſui eſſe poterit.Finito.n.hoc 124. annorum Cyclo rurſus á capite ſemper reincipiendum atq; inchoandum erit, & prætermiſſo vltimi anni videlicet 124. die intercalari, ſedem ſuam perpetuò aut ad multa annorum millia retinebit æquinoctium. Hoc enim aſſerit D.Iohannes Stoflerinus quod ſi in 120. annis aut circa omittatur vnus biſſextus, multa annorũ millia percurrent, antequam error inueniatur in Calendario. Mirum autem eſt & à Diuina vt videtur diſpoſitione ordinatum quod non poteſt Cyclus aliquis componi atq; inſtui motui Cœleſti propinquior & facilior,quam iſte 124.annorum per nos nunc inuentum, neque ad centum & ſex aut etiam ad 132. aut 134. quinimò à centum vſq; ad 200.tribus duntaxat locis Cyclus eiuſmodi conſtrui poteſt, nempe in 124. in 152. & in 180.ex quibus primus ſolus ſanctæ Eccleſiæ hoc in negocio vtilis eſſe valet.Ordinantur ſiquidem in eó litteræ Dominicales cum ſuis biſſextis quarto quoq: anno ſicuti hactenus obſeruauit ſancta Rom.Eccle. vſq; in 120. annum in quo annorum ſpatio 30.intercalabũtur dies biſſextiles. Porrò vltimus Cycli annus videlicet 124.qui & ipſe intercalaris eſſe debebat fiet communis & ſic quod in illis 30. biſſextilibus diebus amplius & abundantius tributũ fuit, corrigetur, & emendabitur, per huius vltimi omiſſionẽ,proinde & æquinoctiũ fixũ ſtabit. & Cyclus ipſe vti antea diximus ſuũ initiũ repetet currentibus ordine eodẽ literis ipſis Dominicalibus. Non eſt autẽ hic opus Cyclũ hunc nouũ multis comendare, ſat eſt.n.quod motui cęleſti apprimè cõuenit ſecundũ eximiũ D.Io.Stoflerinũ nec ab Alfonſino calculo multũ diſcrepat, vix.n. in 48.ſecũdis, hoc eſt minus quã vnũ minutũ horæ ſit, eſt differẽtia, ſed age ipſum Cyclũ peruium faciamus, atq; ante oculos exponamus.

Cyclus Perpetuus Solaris & litterarum Dominicalium, poſt 124. annos ſemper ad caput rediens.

An.	Cy.lit.Do.	Anu. biſſ.	An.	Cy.lit.Do.	An. biſſ.
1	A		33	c	
2	g		34	b	
3	f		35	A	
4	e d	biſſ.	36	g f	biſſ.
5	c		37	e	
6	b		38	d	
7	A		39	c	
8	g f	biſſ	40	b A	biſſ.
9	e		41	g	
10	d		42	f	
11	c		43	e	
12	b A	biſſ.	44	d c	biſſ.
13	g		45	b	
14	f		46	A	
15	e		47	g	
16	d c	biſſ.	48	f e	biſſ.
17	b		49	d	
18	A		50	c	
19	g		51	b	
20	f e	biſſ.	52	A g	biſſ.
21	d		53	f	
22	c		54	e	
23	b		55	d	
24	A g	biſſ.	56	c b	biſſ.
25	f		57	A	
26	e		58	g	
27	d		59	f	
28	c b	biſſ.	60	e d	biſſ.
29	A		61	c	
30	g		62	b	
31	f		63	A	
32	e d	biſſ.	64	g f	biſſ.

Reſiduum Cycli perpetui. Ann.Cy.	litt.Domi.Ann.	biſſ.
65	e	
66	d	
67	c	
68	b A	biſſ.
69	g	
70	f	
71	e	
72	d c	biſſ.
73	b	
74	A	
75	g	
76	f e	biſſ.
77	d	
78	c	
79	b	
80	A g	biſſ.
81	f	
82	e	
83	d	
84	c b	biſſ.
85	A	
86	g	
87	f	
88	e d	biſſ.
89	c	
90	b	
91	A	
92	g f	biſſ.
93	e	
94	d	
95	c	
96	b A	biſſ.

Reſiduum Cycli Perpetui. Ann.Cy.	litt.Domi.Ann.	biſſ.
97	g	
98	f	
99	e	
100	d c	biſſ.
101	b	
102	A	
103	g	
104	f e	biſſ.
105	d	
106	c	
107	b	
108	A g	biſſ.
109	f	
110	e	
111	d	
112	c b	biſſ.
113	A	
114	g	
115	f	
116	e d	biſſ.
117	c	
118	b	
119	A	
120	g	biſſ.
121	e	
122	d	
123	c	
124	b communis ſine biſſ.	

Finis Cycli.

Hic vltimus annus Cycli huius fiet vt diximus communis hoc eſt non intercalaris, & mox reincipietur à capite; vt æquinoctium ſedem ſuam non deſerat. Non eſt autem periculum quod obliuioni tradatur ordo hic & Cyclus (id enim timentes quidam ſatius iudicabant vt in centeſimo anno biſſextus omitteretur) quando quidē ſi ſemel admiſſus fuerit, & breuiarijs inſcriptus nullus vſum ipſius & initium atq; finem ignorabit. Atq, hęc quidem pro præſenti capite ſufficiant. Reliquum eſt vt ad rationem Cycli lunaris reddendā ſermonem noſtrum conuertamus.

Cycli lunaris æquatio ad multa annorum millia docetur. *Cap. 5.*

Reliquum eſt vt Aurei numeri ſiue lunaris Cycli rationē paucis exponamus & eius vſum perpetuum æquatione adhibita doceamus. Beatus enim Ambroſius in Epiſtola quam ſupra citauimus ait excogitaſſe Patres in Cōcilio Niceno Cyclum illum Endecaterida hoc eſt decem nouennalem. Qui Calendario Romano adſcriptus recentem per ſingulos anni menſes lunam indicaret. Quoniam poſt decem & nouem annos rurſus luna coit cū ſole die eodem, quo decem & nouem annis ante congreſſa fuerat. Verum non eadem hora ſuam tenet coniunctionem, ſed per horam & dimidium horæ fermè præuenit hoc eſt per horam & 28. Min. præuenit vigeſimo quoq; anno: quo fit vt in 304. annis, vel circa, per integrū diem anteuertat luna & præueniat locum ſiue diem coniunctionis ſuæ cum ſole; itaq; luna quæ tempore Concilij Niceni fuit noua vt vocant hoc eſt ſoli coniuncta die. 5. Ianuarij nunc congreditur prima eiuſdem menſis, verbi gratia. Anno domini. 322. lunæ coitus cum ſole fuit die Ianuarij 4. hor. 6. Min. 46. hoc eſt quinta Ianuarij currente per horas ferè ſeptem vt patet per Tabulas Aſtrologicas. At verò idē lunæ ad ſolem congreſſus, hoc anno præſenti 1576. fuit prima Ianuarij die currente per hor. 18. Min. 53. vt ipſemet Tabulæ comprobant, fuit autem Aureus numerus 19. in vtroq; horum annorū vt notū eſt, quare Patres illi Cōcilii Niceni è regione diei 5. Ian. 19. poſuerunt, qui lunam tum recentē indicaret. Nunc verò in Breuiarijs & Miſſalibus iurè tranſlatus eſt ad primam Ianuarij quū in eo die currente 19. Aur. numer. vt viſum eſt luna 5. ante meridiē hora ſoli iuncta fuerit in cœlo. Ex quibus patet ab anno domini 322. vſq; in præſens lunationes per dies quatuor integros & aliquid plus, præueniſſe congreſſus ſuos. quoniam vti aſſerunt communiter

Doctiſſimi

Doctiſſimi Aſtrologi in annis 304. anticipans vno integro die. quẽ admodum æquinoctium in annis 120. vel circa vti ſupra diſſeruimus. Quamobrem difficile admodum viſum eſt peritiſſimis Mathematicis emendari Calendarium poſſe, ita vt perpetuò retineri valeat quoniam ſi in annis 120. aut 132. ęquinoctium corrigatur per vnius diei omiſſionem Aureus numerus & Cyclus ipſe lunaris inter turbabitur adeò vt non iam recentẽ amplius indicet lunam breuiq; inutilis prorſus reddatur. Iccirco quibuſdam viſum eſt centeſimo quoq; anno oportere Calendarium renouare & Cyclum cõgruẽtem aptare in quam ego ſententiam aliquando incidi, alij verò vt Aloiſius ille Lilius cuius anteà meminimus Cyclum iſtum priſcorum Patrum abolendum prorſus è libris exiſtimant, & nouũ quendam Cyclum quem epactarum appellant invehere nituntur, Verum ſi rectè res penſitetur nõ eſt magni pendenda eorum ratio. Primum quod Cyclus ille re uera non eſt epactalis deinde quod neque diù duraturus eſt niſi ſepius æquatione adhibita, Pręterea quod difficilis ſit tabellarum illarum quas ingerit intelligentia, & vix ſimplicioribus quorũ maior numerus eſt in clero perceptibilis captu, Poſtremò etiam ſi maximè clara atque perſpicua hæc omnia forent nouitatis tamen ſola ratione diſplicerent, cum enim tot annorum centurijs vſa ſit ſanctà Eccleſia Cyclo illo ſanctorum Patrum, haud æquum videtur nunc, illo reiecto alium nouum amplectẽdum eſſe nulla præſertim vrgente neceſſitate. Vnde ſatius nobis videtur ęquatione adhibita, vt vetuſtiſſimus hic noſter Cyclus & Aureus qui dicitur numerus decætero etiam retineatur. Id quod fieri facile poſſe Deo donante comperimus, nulla enim in eo mutatione vel alteratione facta in libris Eccleſiaſticis, ſed de nominatione duntaxat & voce tenus, quando opus fuerit immutatus: perpetuò vſui eſſe poterit. Porrò quando immutandus erit breui tabella & indice ad duo vel tria annorũ millia indicabimus. Sed age clarius, quod dicimus exponamus. Sanè ſi Cyclus ille 124. annorum, quem præcedenti capite deſcripſimus, & per quem vernale æquinoctium ſemper in ſua ſede retineri poteſt, ſuſceptus & admiſſus à ſancta Eccleſia fuerit, haud dubium quod & iſte Aurei numeri Cyclus, eidem facile adaptabitur; quum enim vltimus illius Cycli annus præter ordinem communis non biſſextilis futurus ſit, continget quandoq; vt omiſſio illius diei deſeruiat æquationi motui lunaris & ordini & ſitui ipſius Aurei numeri in Calendarijs, id quando accidet nulla fiet alteratio vel mutatio ipſius Cycli lunaris, continget autem aliquando vt dies

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE

vt die illo omiſſo lunę coitus cum ſole ad diem vnum poſtergatur ac reijciatur, quare tum Aureus numerus non rectè indicaret lunam recentem, ſed neceſſe erit vt fiat ſaltus ac tráſitus in eo vt ſic exęquatus deſeruire poſſit, huiuſmodi vero exæquatio fiet in principio illius Cycli 124. toto enim Cyclo illo curret ordine ſuo ſicuti hactenus fecit: nonnunquam etiam ad duos etiam Cyclos aptus erit, ita quod aliquando poſt 124. annos aliquando verò poſt 248. mutabitur. Id porrò abſurdum nemini aut incóueniens videri debet, quod videlicet in principio aliquorum Cyclorum voce tenus mutetur. quum id non pro noſtra libertate, ſed in euitabili potius neceſſitate coacti faciamus ad hoc vt præfatus Cyclus Eccleſiæ ſanctæ vſui eſſe valeat, ac miniſterium ſuum exæqui plane poſſit. Nam quęro quam ob cauſam inuentus & ad ſumptus fuit à Patribus, niſi vt lunam recentem indicaret? Cur autem in errores pro lapſi ſumus in celebratione feſtorum niſi quia nunquam à tempore ſacri Concilij Niceni neque Cyclus hic neq; æquinoctium adæquata ſunt? Quis autem facilior modus ad id quam quem in præſens adducimus? Si quis habet in medium adducat & læti ex oſculabimur, quando quidem in præſenti negocio teſte Deo teſteq; propria conſcientia, nihil aliud quærimus, nihil deſideramus præter commune bonum, & ſacrorũ canonũ ſuper recta Paſchalis ſolennitatis celebratione inſtaurationem, atq; reductionem. Hic enim noſter modus breuis eſt & clarus nullam difficultatem ingerit, neq; libros Eccleſiaſticos confundit, aut deſtruit, quoniam tribus duntaxat aut quatuor folijs additis, ad duo millia & ad tria millia imò & ad decem millia annorum, ordo celebrandarum feſtiuitatum vllo abſq; errore habebitur vt breuiſſimè nunc oſtendemus. Incredibili enim labore adhibitis Aſtrologicis tabulis, noſtri huius noui inſtituti periculum fecimus, indicemque collegimus vſque ad annum domini 4680. duraturum hoc eſt ad 3600. annos initio ſumpto ab hoc noſtro tempore, quod ſi vlterius ſæculum hoc protrahatur, non deerunt Deo dante in Eccleſia qui & vlterius illum procedere iubebunt, quin & vſus ipſe facile ſi aliquis temporis lapſu error apparuerit, emendare docebit.

Itaque Ponamus primum Cyclum 124. annorum incipere Annó Domini 1581. ablatisque interim 14. diebus & æquinoctio ad 25. diem Martij reducto alioqui poteſt etiam incipere Cyclus prædictus Anno ſequenti videlicet 1577. omnino autem cóuenit imò eſt neceſſe vt incipiat anno primo poſt biſſextum igitur ſi anno. 1581. inchoetur Aureus numerus erit, 3. quando quidẽ lunæ coniunctio

tandio ad ſolem fiet ſecundum medium motum quo ſemper vſa eſt ſancta mater Eccleſia: die Ianuarij 18.hor. 15.Minu. 24.hoc eſt die 19.currente, cum igitur e regione diei 19.Ianuarij ſit vnitas Aurei numeri neceſſe erit hic relicto quinario qui ex ordine hactenus ſeruato anno illo in ſeruire debebat adſumere vnitatem,& ſic maniſeſtum euadit quod in libris nulla fiet mutatio in voce duntaxat vt ſupra diximus: & id hac vice ſolum ideſt in prima huius noſtri Cycli introitu in ſequentibus enim annis vſq; ad 124. ſemper diſcurret ſuo more. hic itaque primus Cyclus procedet vſque ad annum domini 1704. qui erit vltimus illius in quo dimittetur biſſextus eritque Aureus numerus. 10.

Secundus autem Cyclus initium ſumet ab Anno domini 1705.& Aureus numerus erit 19. quoniam luna cōiuncta erit cum ſole 29. Ianuarij & 30. die erit prima luna è directo cuius diei locatur 19. Sicq; incipiet hic ſecundus Cyclus cum 19. Aur.num. finietutq; Anno domini 1828.Aur.numer.9.

Tertius Cyclus inchoabitur Anno.1829.Aur.numer. 10. hic non mutabitur.

Quartus Cyclus exordium ſumet Anno 1953.Aur.num.1.hic non mutatur.

Quintus Cyclus incipietur Ann.2077.Aur.nume. 19.mutatur.

Sextus Cyclus exordietur Ann.2201.Aur.num.10.non mutatur.

Septimus Cyclus principium ſumet Anno.2325.Aur.numer.9.hic mutabitur.

Octauus Cyclus initiabitur Ann.2449.Aur.nu.19.non mutatur.

Nonus Cyclus inchoandus erit An.2573.Aur.nu.10. nō mutatur.

Decimus Cyclus inchoabitur Ann.2697.Aur.nume.9.mutabitur.

Vndecimus Cyclus initium capiet Aun.2821.Aur.nume.19. non mutatur.

Duodecimi Cycli exordium erit Anno.2945 Aur.numer. 10. non mutatur.

Tertiusdecimus Cyclus initium habebit Ann.3069.Aur.numer.9. mutatur.

Quartusdecimus Cyclus initium Anno.3193.Aur.numer. 19.non mutatur.

Quintusdecimus Cyclus incipietur Ann.3317.Aur.nume. 10. non mutatur.

Sextusdecimus Cyclus initium ſumet Anno.3441. Aur. numer. 9. mutatur.

Septi-

Septimusdecimus Cyclus Ann. 3565. Aur. num. 19. non mutatur.
Decimusoctauus Cyclus Ann. 3689. Aur. numer. 10. non mutatur.
Deciminoni Cycli principium Anno. 3813. Aureus numerus. 9. mutatur.
Vigeſimus Cyclus initiabitur Anno. 3937. Aureus numer. 19. non mutatur.
Vigeſimusprimus Ann. 4061. Aur. numer. 18. mutatur.
Vigeſimusſecundus incipiet Ann. 4185. Aur. nu. 9. non mutabitur.
Vigeſimustertius Anno 4309. Aur. num. 8. mutabitur.
Vigeſimusquartus Anno 4433. Aur. num. 18. non mutabitur,
Vigeſimusquintus Anno 4557. Aur. num. 9. non mutabitur.

Ecce hic in his viginti quinq; Cyclis, ad tria annorum millia ordo facillimè oſtenſus eſt, quo vllo abſque errore poterunt Cyclus Solaris ideſt literarum dominicalium, & Cyclus etiam lunaris videlicet Aurei numeri deſeruire, feſtaque omnia ſuo legitimo tempore ſecundum ſacros canones & antiquorum Patrum decreta & ſanctiones celebrari.

Id verò in primis Patres conſcriptos Eccleſiaſticos, eruditosque Mathematicos rogatos velim, vt aduertant, quam breui & facili Methodo, hæc omnia non ſine ſingulari ſacri pneumatis numine, docuerimus: ſanè nouit Dominus verbum ſuum abbreuiatum facere ſuper terram, atque adeo breuis eſt via hæc eundi ad ſacras feſtiuitates, vt nihil negotij faceſſat libris Eccleſiaſticis, neque expenſas inducat, aut vrgeat nouos conſcribere atque emere codices, neque poſt annos centum, in nouare Calendarium, aut Martyrologium, reliquaque id genus. Imò vero quod dictu quoque mirum eſt, ſi ſemel duo aut tria imprimantur Folia Miſſalique ac breuiario addantur, ad tria millia & centum annorum ſi mundus hic perſeueret, prouiſum fuerit quatinus ad Calendarium attinet, de libris Eccleſiaſticis, atque hæc quidem ſufficere poterant. Verum tamen ad maiorem lectorum iucunditatem & dictorum lucidiorem intelligentiam, aliqua de ſolari ac lunari Cyclo: & de Epactis, & alijs non inutilibus, breuiter dicemus. Sed antequam vlterius procedamus. Tabulam generalem ad inuenienda perpetuò feſta mobilia ſecundum hunc nouum modum diſcribemus, quæ ſequitur.

Tabula generalis perpetuaque ad inue-nienda feſta mobilia.

Au. nu. 8.	Li. Do mi	Sep tua-geſi.	fer. 4 cin.	Paſcha. reſurre-ctio.	Aſcẽ ſio. Do.	Pente coſt.	Feſt. S. Tri.	Feſt. corp. Chri.	Do. poſt Epi.	Do. poſt Pẽ.	Domi. Aduen tus.
7	A	Ia. 22	fe. 8	Mar. 26	Ma. 4	Ma. 14	Ma. 21	Ma. 25	2	28	De. 3
	b	23	9	27	5	15	22	26	2	27	No. 27
15	c	24	10	28	6	16	23	27	2	27	28
4	d	25	11	29	7	17	24	28	2	27	29
	e	26	12	30	8	18	25	29	2	27	30
12	f	27	13	31	9	19	26	30	2	27	Dec. 1
1	g	28	14	April. 1.	10	20	27	31	3	27	2
	A	29	15	2	11	21	28	Iun. 1.	3	27	3
9	b	30	16	3	12	22	29	2	3	26	No. 27
	c	31	17	4	13	23	30	3	3	26	28
17	d	fe. 1.	18	5	14	24	31	4	3	26	29
6	e	2	19	6	15	25	Iun. 1.	5	3	26	30
	f	3	20	7	16	26	2	6	3	26	Dec. 1
14	g	4	21	8	17	27	3	7	4	26	2
3	A	5	22	9	18	28	4	8	4	26	3
11	b	6	23	10	19	29	5	9	4	25	No. 27
	c	7	24	11	20	30	6	10	4	25	28
19	d	8	25	12	21	31	7	11	4	25	29
8	e	9	26	13	22	Iun. 1.	8	12	4	25	30
	f	10	27	14	23	2	9	13	4	25	Dec. 1
16	g	11	28	15	24	3	10	14	5	25	2
[illegible]	A	12	Ma. 1	16	25	4	11	15	5	25	3
	b	13	2	17	26	5	12	16	5	24	No. 27
13	c	14	3	18	27	6	13	17	5	24	28
2	d	15	4	19	28	7	14	18	5	24	29
	e	16	5	20	29	8	15	19	5	24	30
10	f	17	6	21	30	9	16	20	5	24	Dec. 1
	g	18	7	22	31	10	17	21	6	24	2
	A	19	8	23	Iu. 1.	11	18	22	6	24	3
	b	20	9	24	2	12	19	23	6	23	No. 27
	c	21	10	25	3	13	20	24	6	23	28
	d	22	11	26	4	14	21	25	6	23	29
	e	23	12	27	5	15	22	26	6	23	30
	f	24	13	28	6	16	23	27	6	23	Dec. 1
18	g	25	14	29	7	17	24	28	7	23	2

Declaratio Tabulæ Generalis. *Cap.* 6.

PEr Tabulam præcedentem, perpetuò inuenientur feſta omnia mobilia hoc modo. Primo quære Aureũ numerũ anni, in quo feſta ſcire deſideras, & ſub eo hoc eſt infra eum quære literam dominicalem eiuſdem anni, primam videlicet quæ infra Aureum numerum occurrit. & ex eius directo, verſus dexteram ſunt omnia feſta mobilia illius anni, & dominicæ Poſt Epiphaniam & poſt Pẽtecoſtem, & prima Dominica aduentus & dies menſis vel è directo diei illius ad latus notatur, vel paulo ſupra ſignatur. Porrò id pro anno biſſextili notandum eſt, quod tum ex geminis literis Dominicalibus capienda eſt poſterior, quæ videlicet poſt feſtum ſancti Mathiæ currit, & maiori anni parte deſeruit. Et ſeptuageſima per illam oſtenſa, tum fieri debet poſtridie, alioquin eſſet in die ſabbati, quare ſuper addendus erit dies vnus. Idem cenſendum & obſeruandum fuerit. de fer. 4. Cinerum ſi tamen ante feſtum S. Mathię contingat.

De Cyclo Solari. *Cap.* 7.

CYclus ſolaris fuit olim à Computiſtis excogitatus, ſolum ad inueniendam literam Dominicalem perpetuò: ſumpto à natiuitate domini initio: omnia enim iurè ad id tempus reducere curarunt. Conſtat autem hic Cyclus ex 28. annis ſolaribus, nõ quòd ſol eo annorum ſpatio, vel Zodiacum vel orbem aliquem pertranſeat, ſed quòd hoc tranſitu ac diſcurſu temporis, omnes quæ ex literis Dominicalibus proueniunt varietates atq; combinationes, perficiuntur, & ad ſua rurſus initia redeũt, idq; perpetuo, vt ipſi exiſtimarunt duraturum; quod tamen temporis tractu experti ſumus minimè conſtare, vt mox probabimus; ſi prius eius rationem explicauerimus. Nemo neſcit, ſeptem diebus omne tempus comprehendi; ſemper enim dies octauus primi diei reditus eſt & reuolutio, quare ſeptem illi dies, qui & planetis ab Ethnicis ſiue Aſtrologis, non tam verè, quàm ſuperſtitioſè attributi ſunt, quos & ferias Eccleſiaſticus vſus rectius vocat: per ſeptẽ priores Alphabeti latini literas deſignati ſunt in Calẽdario Romano, nẽpè p has. A.b.c.d.e.f.g. Quòd ſi annus Romanus ſiue ſolaris. 52. hebdomades pręcisè cõtineret ſẽper, nec dies aliquis vltra integras hebdomades ſupereſſet, fieret ſanè, vt nunquam litera Dominicalis mutaretur. Nũc verò quoniam

annus

annus ex. 365. dieb. vltra 52. hebdomades vnum in anno communibus, binos autem in biſſextili dies habet & continet; fit ex gemina cauſa, vt mutetur litera Dominicalis, quot annis neceſſari ò. Prima cauſa eſt dies ille vltra integras ſeptimanas. Annus enim incipit prima Ianuarij die, cum litera prima Alphabeti videlicet A. & finitur vltimo decembres in eadem litera. A. vnde ſi incipit die Dominica finitur etiam die dominica, & prima dies Ianuarij, quæ anno præcedenti fuit dies Dominica, anno ſequenti erit dies lunæ vel feria ſecunda; quare .g. erit litera Dominicalis ſequenti anno. Altera Porrò cauſa eſt ex anno biſſextili; quum enim quarto quoq; anno, intercalarē ſeruemus diem vnum ad feſtum S. Mathiæ Apoſtoli adijcientes: neceſſe eſt, hic quoq; Dominicalem literam variari & mutari. At verò quũ literę ſint ſeptē & intercalares quarto quoq; anno fiāt, & quater ſeptem viginti octo efficiant, fit, vt dicebamus inde, quod in 28. annis omnes literæ Dominicales ordine, quo antea pręceſſerant, reuertantur. & niſi æquinoctij inconſtantia obſtaret, poterat quidē perpetuò vſui eſſe ſanctæ Eccleſiæ ſed cum ſit neceſſe, vti ſupra cap. 3. & 4. expoſuimus, vnum biſſextum poſt 124. annos omitti, non poterit correcto Calendario Cyclus ille 28. annorum ſemper inſeruire: quater enim reuolui poterit, hoc eſt ad 112. annos at. 12. quintæ reuolutionis anno, per omiſſionem intercalaris diei anno 124. ſecundum ſuperiorem per nos adductum Cyclum, ordo ille interturbabitur & confundetur. Id porro nihil offenſionis adgenerat, quoniam finito eo Cyclo 124. rurſus ad caput redeundum erit. Erit igitur poſt Calendarij Romani emēdationem Cyclus ſolaris 124. qui multo rectius veriusq; poterit ſolaris Cyclus appellari: quoniā re vera per illum motus ſolis exæquabitur, & ad veram anni ſolaris quantitatem accomodabitur. Itaq, dicetur Cyclus hic noſter ſolaris, & literarum Dominicalium: nec opus erit eos ab inuicem diſtinguere ac ſeparare, vti hactenus Computiſtę fortaſſe abſq; ratione fecerunt.

De Cyclo lunari ſiue Aurei numeri. *Cap.* 8.

QVoniam, vti ſupra cap. 5. diximus; luna vigeſimo quoq; anno ad eundem diem redit: Alexandrini & Iulius Cæſar (vt teſtantur Plinius & Macrobius) Cyclum decem nouennalē ad inuenerunt, & Cæſar ipſe in ſuo Calendario collocauit primo Ianuarij diei vnitatem tribuens, quia poſt ſolſtitium hyemale die

octaua fuit lunæ ad ſolem congreſſus: quem ex induſtria expectauit Iulius Cæſar vt annum ſolarem ſimul et lunarem inciperet. Verum Aureus ille numerus, ſic enim nuncupatus fuit decem nouennalis ille numerus quod Aureis primum, vt aſſerunt, literis ſcriptus fuerit; poſt ſacrum Nicenum Concilium mutatus fuit, cum luna diem ſuum mutauerit. vnde vt in breuiarijs vetuſtioribus patet non vnitas ſed ternarius prima die Ianuarij inuenitur aſcriptus, & origo eius mutata etiam fuit per Abbatem Dionyſium, ſiue per alios computiſtas, qui ad Chriſti natiuitatem nec iniuria quidem reduxerũt: ait enim Dionyſius ipſe anno incarnationis domini noſtri fuiſſe Aureum numerum; vnitatem proinde volentes inuenire, Aureum numerum addunt vnum ad annos domini & diuidunt per 19. & ſi nihil remanet Aur. num. eſt 19. ſi verò aliquid ſupereſt, ipſum ſumere iubent, nec falluntur in ſic quærendo Cyclum hunc, quandoquidẽ rectè accomodarunt radicem illã, ſicut & Aſtrologi Radices omnes motuum Planetarum ad annos domini conſtituerunt. Falluntur tamen proculdubio omnes, qui exiſtimant Anno incarnationis verbi diuini vnitatem fuiſſe Aureum numerum Romanis, cum re vera ſeptenarius eſſet in Calendario Iulij Cęſaris: quod luce clarius patet. Quippe 45. anno ante Chriſti incarnationem Calendarium Cęſaris incępit cũ vnitate Aurei numeri, vti ſupra diximus & teſtantur omnes authores & oſtendunt D. Paulus de Middelburgo Epiſcopus Foroſempronien & D. Iohannes Stoflerinus, Iohannes etiam Lucidus, cæteriq;. Si igitur à 45. ſubtrahantur 19. bis profectò ſeptem reſtant. ergo ſeptenarius erat illius anni Cyclus: ſed cum hic numerus ad nihil aliud inuentus ac ſuſceptus ſit niſi vt lunam recentem indicet, hoc ſolum ab eo iure debemus exigere; neq; multũ curandum eſt, vt certum aliquẽ habeamus annum, veluti fixum ac firmũ fundamentum, per quod inueniatur atq; ſciatur, quotus ſit in vnoque anno; præſtat enim ſcire numerum, qui rectè lunam indicet recentem quàm eo habito lunam ignorare. Quamobrem decętero Calendario correcto iuxta modum per nos excogitatũ remanebit vtique. SS. Patrum Cyclus ſicuti eſt nunc ab Eccleſia emendatus; neq; enim nobis arridet illorum ſententia, qui vti ſupra 5. cap. retulimus eum prorſus reijciendum conſulunt, & alium difficillimum ſcitu inducere tentant; qui tamen neq; perpetuus erit, neq; iuſtius lunam indicabit. Nobis itaq; ſaluo ſemper ſaniori iudicio, ſatius videtur, vt retineatur vetuſtus ſanctorum Patrum Cyclus æquatus in initio Cycli noſtri ſolaris & literarum Dominicalium, ad cuius inuentionem

tiorem ſolum initium Cycli prædicti ſufficiet: cognito enim Aureo numero primi anni additis annis, qui tranſierint aperte cognoſcetur.

De Epactis & lunæ inuentione per eaſdem. *Cap.* 9.

EPactæ idem ſunt, quod ſuperabundantes nempe dies & ſuper excreſcentes in anno ſolari ſupra annum lunarem: Quando quidem annus ſolaris 365. diebus cum hor. 5. Min. 48. fermè conſtat, vti cap. 3. & 4. diſſeruimus. At verò lunaris annus duodecim menſes lunares complectens conſtat diebus 354. hor. 14. Minut. 40. fermè, vnde fit vt vltra duodecim lunationes integras. luna dies 10. cũ horis 15. & Min. 11. ferè, in anno ſolari poſſideat; illi itaq; dies decem & horę. 15. ſequentis lunationis ſunt, & epactæ illius anni nuncupantur, & hor. 15. vulgo pro die integro ſumuntur proinde epactę primi anni dies 11. communiter eſſe dicuntur. tametſi integri non ſunt, in ſecundo autem anno dicunt computiſtæ epactas eſſe dies 22 re vera tamẽ ſunt dies 21. cum hor. 6. Min. 43. ferè. Hinc fit vt luna quæ vulgo per epactas inuenitur, multoties per diem integrum fallat. Vera autem lunæ inquiſitio per Tabulas epactarum fieri debet vt præcisè ſciri poſſit dies & hora cõiunctionis ipſius lunæ cum ſole ſecundum medium ipſius lunæ motũ, quo hactenus vſa eſt ſancta mater Eccleſia, & olim ſynagoga; quin & Iulius Cæſar iuxta eundem medium motũm Cyclum ſuum Aur. numeri ſuo Calendario aptauit. Igitur vt ſtudioſi lectores certiores fiant, & voluptatem maiorem ex huius libelli lectione capiant, in ſequentibus eaſdem Tabulas adijciemus, vt per ſe quiuis coniunctiones & oppoſitiones medias inueſtigare queat: modum autem & regulam, per quam vulgares abſque libro lunam venantur, ſubijcere etiam placet. Diſtribue igitur Aureum numerum per tres iuncturas digiti pollicis manus ſiniſtræ, incipiens à radice vbi collocabis vnitatem, binarium verò in media, & in ſummitate eius ternarium; & rurſus quatuor dices in radice, quinq; in media & ſic procedes vſq; ad decem & nouem, quæ in ipſa radice finiẽtur. Deinde in ipſa radice conſtitues decem, in media autem iunctura 20. in ſuprema verò nihil. Itaq: cuilibet Aur. numer. in prima iunctura cadenti adiunges illa decem, & cadenti in media addes illa 20. numeris verò, qui in ſumitate incidunt nihil addes: quoniam tertio quoq; anno Aureus numerus & epactæ coincidunt, quotiescunq; enim Aureus numer.

fuerit

fuerit 3. tres quoq; habebis de Epactis ſimiliter & cum fuerit 6.9. 12.15. & 18. At cum Aureus ipſe numerus erit. 1.additis. 10. quæ ſunt in radice,reſultabunt 11.pro epactis & ſi Aureus nu.erit 2.additis 20.epactæ erunt 22.& ita in reliquis. In tertio autem anno eſſent addenda vndecim quæ cum 22.efficerent 33. Verum cum integram lunationem excedant,abijcimus 30. & remanent 3.pro epactis quantus eſt Aur.numer. Alio etiam modo inueniuntur Epactæ, nempe per multiplicationem Aurei numeri. Accipe igitur Aur. nu. anni,inquo epactã inuenire deſideras,& multiplica per 11.& productum partire per 30.ſiue quod idem eſt,abijce 30.toties,quoties potueris,& quod reſiduum fuerit, habeto pro Epactis. quod ſi nihil remanet, nihil etiam habebis epactarum eo anno. Porrò id obſeruatione dignum eſt,quod vltimo Cycli lunaris anno, quando videlicet Aur.num.eſt 19.nihil tunc ſumendum eſt pro Epactis:ſicuti ſcitè Dionyſius Abbas & Iohãnes Lucidus in tabula magna 532. annorum adnotarunt. Ad hæc id quoq, mente retinendum & obſeruandum eſt,quod licet Aur.num.Calendis Ianuarij mutetur.Epactæ tamen non mutantur,niſi Calendis Martij. Igitur habito Epactarum numero ætatem lunæ facilè quotidie inuenies. Accipe numerum Epactarum tui anni,cui addes tot vnitates,quot mẽſes ſunt à Martio ad illum, cuius lunam quæris inſuper addito etiam dies menſis & ſi aggregatum ex omnibus 30.excedat,reijce. 30. & remanent dies lunæ à coniunctione ſi vero, non traſcendit 30. quod conſtat ex illis,eſt ætas lunæ quæſita.Exemplum.Volo ſcire, quota ſit luna die 15.menſis Iunij Anni præſentis 1576. Epactę nullæ ſunt,accipio Calendas, hoc eſt menſes à Martio ad Iunium incluſiuè, qui ſunt 4.addo 15.reſultant 19.dico ergo quod die 15.Iunij luna erit 19.Aliud exemplũ.volo ſcire quota erit luna 20.die Martij anni ſequentis 1577.quæro primum Epactas:Aur. nu. erit vnus ergo Epactæ erunt 11 pro menſe addo. 1. quia Martius eſt primus menſis in Epactis ſunt 12.adde. 20.pro diebus menſis ſunt 32.ablatis 30. ſuper ſunt 2. ergo luna erit ſecunda. Et hæc de pręſenti capite, nunc de Emboliſmo aliquid dicamus;eſt enim non inutilis eiuſcę rei conſideratio,nec extra propoſitum.

De anni Emboliſmici ratione. Cap. 10.

Haud parum confert præſenti inſtituto, annorum qui Emboliſmici nuncupantur ſcientia:quare paucis dę hoc agendum. Appellatur

pellatur igitur annus Emboliſmicus hoc eſt intercalaris, qui ex. 13. lunationibus conſtat. quem ad modum enim ſolarium annorum, alius communis eſt 365. dies complectens: alius autem biſſextilis ſiue intercalaris, qui 366. diebus conficitur, ita quoq; & lunarium alius communis annus habetur ex 12. lunationibus & 354. diebus alius verò intercalaris, qui Græca voce ἐμβολισμός Emboliſmus quaſi inſititius & intercalaris, qui 13. integras lunationes & dies 384. continet. Hunc autẽ neceſſitas ipſa induxit, apud Gręcos, Arabes, Hębreos, atque latinos; nulla enim fuit gens quod ſciam, quæ non ſuos annos lunares tandem cum ſolis motu, quãtum ſcire potuit, coaptauerit. Grȩci enim qui annis lunaribus vtebãtur poſt octo annos lunares, intercalarem faciebant ex. 15. lunationibus 90. dies inſerentes, quoniam in annis 8. tres mẽſes intercalandi ſunt, vt mox patebit: Arabes vero poſt annos 30. conficiebant Cyclum ſuum. rectius autem Hæbrei, & tandem Romani per decẽ nouennalem Cyclum in ſpatio 19. annorum, ſolis lunęq; motus exęquabant. Ratio autem huius hæc eſt quum, ſicuti capite præcedenti oſtenſum eſt, ſolaris annus in diebus 11. ferè lunarem excedat, conſtat in tribus ſolaribus annis 33. diebus, vt vulgares per ſuas Epactas exiſtimant: re vera autem 32. diebus & horis. 9. fermẽ. ſuper excedere tres annos lunares, & niſi exceſſus huiuſmodi aliquo quaſi freno retraheretur & æquaretur, fieret in annis 17. vt luna primi menſis eſſet in mẽſe Setembrio, & per conſequens Paſcha Hæbreorum non in ęquinoctio vernali ſed in autunnali ſæpius celebratum fuiſſet. Vnde Priſci Patres imò ſi Beroſo credimus Ipſe Noë annum lunarem cõpoſuit & ſolari adaptauit. Itaq; ſic accommodarunt vt annus. 3. 6. 8. 11. 14. 17. & 19. eſſent Emboliſmici, ſeptem videlicet in vnoquoq; Cyclo 19. annorum: quo Cyclo expleto rurſus eodem fermè modo, & eodem die redeunt lunationes omnes tametſi non eadem hora ſicuti cap. 5. prędiximus. Sanè 19. anni ſolares cum ſuis biſſextilibus cõtinent dies 6939. & horas 18. At vero 19. anni lunares cũ ſuis Emboliſmis dies complectuntur 6939. hor. 16. & Min. 32. ferè ex quo patet quod ſolum differunt in hor. 1. Min. 28. ferè propterea ſupra dicebamus Cyclum hunc 19. annorum nõ eſſe perpetuum, nec aureum numerum in breuiario ſedem perpetuam habere poſſe niſi adęquatione facta ſicuti nos per Cyclum noſtrum ſolarem 124. annorum perpetuo Eccleſiæ vſui non ineptè aptauimus. Sic igitur diſpoſitus eſt Cyclus hic & Aureus numerus in Calendario vt lunationes 235. contineat; quarum 144. ſunt annorum 12. cõmunium

& 91.

&.91. ſunt annorum. 7. Emboliſmorum & hæ ſic ſunt perpetuò diſtributæ, vt vna 29. dierum ſit altera verò 30. id quod fieri oportet, nàm, vt omnes autores teſtantur & Tabulæ Aſtrologicæ oſtendunt inter duas ſibi proximè ſuccedentes lunationes dies 29. hor. 12. Min. 44. & Secunda. 3. & Tertia 3. ferè defluunt, vnde melius ordinari ac diſponi lunationes nō poſſunt, quā vt vna ſit 29. altera 30. dierum præterquam in Emboliſmis. ij enim primo excepto, qui eſt 29. dierum reliqui omnes 30. dierum comperiuntur, & neceſſe vtique eſt, vt ſic diſponantur hoc ipſo cœli motu & Aſtrologicis tabulis exigentibus, vt D. Paulus Epiſcopus Foroſempronien. in ſua Paulina aſſerit, qui & Cyclum veterem ad motum cęli correxit & Aureum numerum emendauit, vbi obiter hic ad notandum, quod in Breuiarijs & Miſſalibus licet emēdatus ſit Aureus ipſe numerus, et ad dies lunationū retro tractus, vitio tamen impreſſorum (vt reor,) mendoſe conſpicitur aliquibus in locis inſcriptus ita vt quandoq; tres ſibi inuicem ſuccedentes lunationes inueniatur eſſe 29. dierum id quod non patitur natura ipſa & motus lunaris. 30. quidem dierum poſſunt nonnunquam binæ lunationes proximæ eſſe 29. dierū nunquam, ſed hæc facillimè poterūt emendari. Vt itaq; caput hoc claudamus dicimus, nunc Emboliſmorum ordinem paulo immutatum & alteratum eſſe; Quippe annò nūc. 2. 5. 7. 10. 13. 16. & 18. fiunt Emboliſmi non vt olim. 3. 6. 8. 11. 14. 17. & 19. cuius ratio eſt: quoniam qui olim erat vltimus Cycli lunaris annus nunc cœlo labente factus eſt primus, id quod hoc ipſo anno 1576. manifeſtū euadit, ſiquidem in Cyclo ipſo lunari annus hic vltimus habetur, Aureus enim numerus eſt 19. in motu tamen cęli proculdubio primus eſt, quoniam prima Ianuarij die fuit luna recens & prima fuit enim coniunctio luminarium in menſe Ianuario die. o. hor. 18. Minuti 53. hoc eſt prima Ian. die horis 5. Min. 7. ante meridiem illius primæ diei quare; Annus ſolàris & annus lunaris eodem die inchoati ſunt, iccirco primus habetur in ratione motus & Cycli. Sed hæc fuſius fortaſſe, quam opus fuit, dicta ſunt, quare finem facimus: & ad alia non iniucunda tametſi non prorſus neceſſaria, pertractanda tranſimus.

Regulæ aliquot & praxes. Cap. II.

QVoniam de ratione Calendarij Eccleſiaſtici ſermo eſt. Nō omittemus quædam hic inſerere, quæ & ſi non ſint, vti modo diceba mus,

mus neceſſaria, non ſunt penitus ſpernenda. Et primum Regulas quibus facile ſimpliciores quiq; ſeptuageſimam inuenire valeant, & ſacrum Paſcha ſubnectemus. licet enim per tabulam noſtram ſupra cap. 6. conſcriptam omnia mobilia feſta inueniantur, non abs re tamen fuerit, & alijs etiam modis idipſum inueſtigare. Itaque ſeptuageſima poſt emendationem Calendarij, hoc eſt reducto æquinoctio ad 25. menſis Martij diem ſic facillimè inuenietur. Poſt. 4. Idus Ianuarij hoc eſt poſt decimum diem Ianuarij, quære Aureum numerũ in eodẽ menſe vel in ſequẽti. & ab eo die incluſiue numera decẽ dies, & Dominica ſequens erit Dominica ſeptuageſimę. Vel aliter poſt decimam lunæ diem, quæ ſequitur diem decimam Ianuarij prima Dominica erit ſeptuageſima. Idem eſt cum eo quod antea dicebamus. Exempli gratia. ſit Aureus numerus 18. qui inuenitur 12. die Ianuarij. numero dies 10. complentur 21. Ianuarij dico quod prima Dominica poſt 21. Ianuarij diem cõcurrente hoc Aureo numero erit ſeptuageſima. Quod ſi Aureus numerus ſit 13. qui inuenitur poſt 10. diem Ianuarii in Februarii die 5. additis 9. fiunt 14. ergo prima dies Dominica poſt 14. Februarii cõcurrente Aureo numero 13. erit ſeptuageſima. Hæc nunquã fallet. Habita ſeptuageſima facile Cinis Paſcha & reliqua inuenientur. Quare ad alia conuertimur.

Solent Computiſtę longiſſimum de cõcurrentibus, regularibus & clauibus ſermonem contexere, nos illa tanquam parum vtilia omittentes, eadem breuiori ac lucidiori via Deo præſtante docebimus; Sanè quota hebdomadis die annus quilibet & menſis incipiat per regulares & concurrentes docent. Nos autem ita paucis explicabimus. Accipe has 12. ſyllabas et 12. mẽſibus accomoda A, dam. de, ge, bat, er, go, Ci, fos, a, di, fos. vnaquæq; Syllaba per primam literã indicat primum diem menſis Ianuarius enim incipit ab A. Feb. a D. &c. itaq; cognita litera Dominicali facile & feriam Anni cognoſces. Verbi gratia; ſit litera Dominicalis. f. quæ erit in anno ſequenti 1577. & hęc eſt tertia ante A. quæ eſt prima Ianuarii. ergo dico, quod annus ſequens incipiet tertia die poſt Dominicam ideſt feria tertia. vel die prima Ianuarii eſt in litera A. Dominicalis autem litera eſt. f. quę eſt ſexta ab A. igitur ſexta die ante dominicam, hoc eſt die Martis ſiue feria tertia incipiet. Eodem etiam modo & cæterorum menſium Calendas atque initia non multo labore reperies. abſque ſcripto.

Aliter etiam idipſum ſic inuenies. Accipe numerum annorum

domini perfectorum, cui addes & quartam partem propter biſſextos, totum aggregatum diuide per 7. & ſi nihil remanet, annus inchoabit à fer.7. hoc eſt ſabbato. Si vnum fer. prima hoc eſt die Dominica ſi 2. fer. 2. ſi 3. fer. 3. &c. Exemplũ volo ſcire quota feria incipiet annus domini 1580. addo quartam partem totius huius ſummæ 1580. hoc eſt 395 reſultant 1975. quam diuido per 7. & proueniunt in quotiente 282. & ſuper eſt 1. Ergo annus ſequens 1581. incipiet die prima videlicet die Dominica. Idem etiam efficies, ſi ab anno 45. ante natalẽ domini, quando Iulius Cæſar Romanum Calendarium edidit, numeres adde annis domini 45. cum quarta, pro qua addes 11. itaq; addes 56. et operare, vt prius verbi gratia 1380. tranſacti erunt, quibus addo 56. & 395. efficient 2031. quę partior per 7. & prouenient 290. remanente etiam 1. quo Ianuarij Calendæ indicantur. Hic autem aduertendum eſt, quod ſi annus tuus, cuius notam Calẽdarum Ianuarij quæris, ſit primus ſecundus aut tertius poſt biſſextum, nihil addendum ratione quartæ pro illis, quia nondum biſſextus celebratus eſt. Vnde pro anno 1582. & 1583. idem pro quarta addẽdum eſt. Cognita verò feria illius anni, & menſium quoq; ferias abſque labore cognoſces hoc pacto, pro menſe qui 31. dies habet, adde tria, quia vltra integras hebdomadas tria ſuper ſunt ex. 31. pro menſe verò 30. dierum ſume duo, pro Februario autem nihil ſumes in anno comuni: in biſſextili autem vnum & adde omnes notas menſium præteritorum vſq; ad menſem, cuius notam deſideras, & ſi aggregatum ſeptenarium excedit abiecto 7. quod relinquitur, eſt nota ferię illius menſis. Exemplum. Ianuarius incipiet fer. 1. volo ſcire feriam Martij; Ianuarius dat mihi 3. Februarius nihil in anno communi: ergo Martius incipiet fer. 4. quoniam 1. & 3. ſunt 4. Aliud exemplum. Volo ſcire Calendas Auguſti eodem anno habeo vnum menſes tranſacti erunt ſeptem Februarius nihil dabit; quia non erit biſſextus Ianuarius Martius Maius & Iulius dant 12. 3. quilibet, Aprilis, & Iunius 4. duo quibus 12. & 4. ſunt 16. & 1. 17. aufero 14. quæ ſunt hebdomadæ integræ ſuper ſunt tria igitur eo anno Auguſtus incipiet feria 3.

Pulchrum etiam ac iucundum eſt ſcire ſignum & gradum ſolis quotidie abſq; libro & ſcripto; id nunc facillimè docere pergimus. in primis autem ſcire oportet mẽteq, retinere 12. Cœli ſigna quæ ſunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libra, Scorpio, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, & Piſcis. Ingreditur autẽ ſol circa 10. diem Martij in Arietem modo ſi autem 14. dies ab aliquo anno abſu-

no abſumantur, tunc ingredietur circa 25. diem eiuſdem menſis. Si vis itaque modo ſcire gradum ſolis aliquo die, diſcito primum has 12. dictiones videlicet. Gratum, Hector, Fluuius Fundebat Eurus, Eoum, Dicta, Diuina, Dei, Cuncta, Diana, Eui. & ſcito quod quota eſt prima cuiuslibet dictionis litera in alphabeto, tot vnitates ſigni ficat addendas eſſe menſi ſibi correſpondenti. ſunt enim 12. ad men ſium numerum & incipiendum eſt à Ianuario. cui reſpondet G. quę eſt 7. ergo pro Ianuario ſumes 7. pro Februario 8. &c. Hoc conſtituto numera dies menſis vſq; ad illum diem inquo ſolis gradum quæris, & adde numerum literarum, deinde adde 13. perpetuo. & ſi ſuperat 30. abijce 30. & remanet gradus ſolus quæſitus, qui erit illius ſigni, inquo ſol eſt menſe illo. Exemplum cupio ſcire inquo gradu eſt ſol 20. die Martij quæro dictionem ſibi reſpondentem inuenio, fluuius eſt autem f. ſexta addo 6. ſupra 20. ſunt 26. addo 13. reſultāt 39. reijcio 30. remanet 9. dico igitur ſolem. 20. die Martij occupare 9. gradum & cum circa 10. Martii ingrediatur Arietem, erunt igitur gradus illi 9. ſigni Arietini. eodem modo in cęteris operaberis, nec falles. Verum tamen notandum eſt, quod iſti gradus non erunt adeo præciſi, quoniam in anno biſſextili à feſto S. Mathiæ for ſan vno plures erunt, & re vera iuxta medium motum iſtæ traduntur regulæ, non enim poſſunt de veris motibus canones fieri genera les; ſat autem eſt, quod non erit magnus error, neq; aliter etiam inueniuntur indorſo Aſtrolabij & Planis ferij gradus ſolis. Poſtremò hic adnotandum, quod ſi æquinoctium reducatur; ceu optamus; ad eam, quam olim ſedem habebat per 14. dierum omiſſionem, tūc non erit opus addere 13. illa, quæ nunc vltra dies menſis & literam dictionis competentem addenda iuſſimus. illa enim duo ſolum ſufficient. Exemplum, reducto æquinoctio ad 24. Martij cupio inueni re gradum ſolis 28. die Martij addo ſupra 28. ſex pro litera f. reddūt 34. proijcio 30. remanet 4. ergo dico ſolum eo die quartum Arietis ſigni gradum tenere. Aliud exemplū 12. Decembris quæro ſolis gra dum dictio vltima ex 12. eſt Eui accipio 5. addo ad 12. ſunt 17. ergo ſol erit in 17. ſagittarii, qui eſt 9. ſignum ab Ariete, ſicut December eſt 9. menſis à Martio.

Poſtremò loco in hoc capite docebimus ſcire ſignum per quod graditur luna quotidie, idq; craſſa (vt aiunt.) Minerua: quando aliter fieri nequit, abſq; Tabulis & Ephimeridibus. Itaque ſi hoc ſcire deſideras, ſcito per Epactas lunæ ætatem, vti cap. 9. edoctus es; conſi dera autem gradum ſolis in die illo, quando luna ſoli iuncta fuit,

aut oppoſita, & lunæ ętatē dupla: deinde diuide per 5. & quot quinarios habebis tot ſigna cōfecit ipſa luna à die cōiunctionis. Exemplū. cupio ſcire ſignū per quod luna gradietur die 18. Iulii hoc anno 1576. Quæro ætatem lunæ ad illum diē inuenio 23. quæ duplo ſunt 46. diuido per 5 inuenio nouies quinq; & vnum dico ergo lunam à die coniunctionis ſuæ confeciſſe 9. ſigna & aliquid amplius, ſed in quo ſigno eſt? Quæro ſignum ſolis 18. Iulii per doctrinam pręcedentem & proculdubio ſcio ſol fuiſſe in ſigno leonis in 5. gradu, numero ergo 9. ſigna incipiens à Leone, quoniam coniunctio fuit in principio Leonis & dico quod erit in Tauro & ita operaberis in aliis. Poteris etiam & aliter hoc ipſum ſcire. Si habita ipſius lunæ ętate 13. gradus vnicuique diei tribueris: quoniam 13. gradus ferè conficit quotidie iuxta medium motum: tametſi iuxta verum motum quandoque 12. quandoque 14. & plus & minus pertranſeat.

Sed de his hactenus, nunc vt colophonem huic noſtro libello addamus & ſupremam iam manum imponamus Tabulas Aſtrologicas compendioſas atqúe dilucidas conſcribemus per quas facile cōiunctiones, & oppoſitiones medias luminarium, necnon & quartiles aſpectus quiuis paruo negocio atq, labore inuenire. Valebit.

Tabulæ Aſtrologicę ad eruendas Epactas & coniunctiones atq; oppoſitiones luminarium ſecundum medium motum ad meridianum Vrbis Romanæ.

Radix in fine anni incarnationis Verbi Dei.

Radix.	Dies	Horæ	Minuta	Secunda.
	16	16	41	9

Tabula Epactarum in Annis collectis.

Anni	Dies	Horæ	Minuta	Secunda.
20	10	22	39	27
40	21	21	18	53
60	3	7	14	18
80	14	5	53	44
100	25	4	33	11
200	20	20	22	18
300	16	12	11	26
400	12	4	0	33
500	7	19	49	41
600	3	11	58	48
700	28	16	11	59
800	24	8	1	10
900	19	23	50	14
1000	15	15	39	22
2000	1	18	34	41
3000	17	10	14	1
4000	3	13	9	20
5000	19	4	48	42

Tabulæ Epactarum in annis expanſis.

Anni		Dies	Horæ	Minuta	Secunda.
1		10	15	11	23
2		21	6	22	47
3		2	8	50	7
4	Biſſ.	14	0	1	31
5		24	15	12	54
6		5	17	40	14
7		16	8	51	38
8	Biſſ.	28	0	3	1
9		9	2	30	21
10		19	17	41	45
11		0	20	9	5
12	Biſſ.	12	11	20	29

Reſiduum Tabulæ Epactarum in Annis expanſis.

Anni	Dies	Horæ	Minuta	Secunda
13	23	2	31	53
14	4	4	59	12
15	14	20	10	36
16 Biſſ.	26	11	21	59
17	7	13	49	20
18	18	5	0	43
19	28	20	12	6
20 Biſſ.	10	22	39	27

Epactæ menſium in anno communi

Menſes.	Dies.	Horæ.	Minuta.	Secunda.
Ianuar.	1	11	15	57
Februa.	29	11	15	57
Martius.	1	9	47	51
Aprilis.	1	21	3	48
Maius.	3	8	19	45
Iunius.	3	19	35	42
Iulius.	5	6	51	39
Auguſtus.	6	18	7	36
Septemb.	7	5	23	33
Octob.	8	16	39	30
Nouemb.	9	3	55	27
Decemb.	10	15	11	23

Epactæ menſium in Anno Biſſextili.

Menſes				
Ianuar.	1	11	15	57
Febru.	0	22	31	54
Martius.	2	9	47	51
Aprilis.	2	21	3	48
Maius.	4	8	19	45
Iunius.	4	19	35	42
Iulius.	6	6	51	39
Auguſtus.	7	18	7	36
Septemb.	8	5	23	33
Octob.	9	16	39	30
Nouemb.	10	3	55	27
Decemb.	11	15	11	23

Tabula

Tabula ſequens continet reuolutiones integras coniunctionum & oppoſitionum, & numerus Epactarum per ſuperiores Tabulas inuentus, debet ſubtrahi à numero maiori propinquiori in hac ſequenti Tabula adnotato. ſub titulo coniunctionis ſi coniunctionem quęrimus, vel ſub titulo oppoſitionis, ſi oppoſitionem quærimus.

Tabula integrarum reuolutionum.

	Dies	Horę	Minuta	Secund.
Pro oppoſitione.	14	18	22	1
Pro coniunctione.	29	12	44	3
Pro oppoſitione.	44	7	6	5
Pro coniunctione.	59	1	28	6
Pro oppoſitione.	73	19	50	8
Pro coniunctione.	88	14	12	9
Pro oppoſitione.	103	8	34	11
Pro coniunctione.	118	2	56	12
Pro oppoſitione.	132	21	18	14
Pro coniunctione.	147	15	40	15
Pro oppoſitione.	162	10	2	17
Pro coniunctione.	177	4	24	18
Pro oppoſitione.	191	22	46	19
Pro coniunctione.	206	17	18	20

Declaratio harum Tabularum & praxis operandi cum eis. *Cap.* 12.

SVperius deſcriptæ Tabulæ colligunt Epactas: Primum per annos collectos per 20. vſq; ad 100. deinde vſq; ad mille per centena: poſtremò per millena vſq; ad 5000. vlterius enim progredi ſupervacaneum viſum eſt. Secunda deinde Tabula eaſdem Epactas per annos expanſos tradit ab vno vſq; ad 20. Porrò tertio loco per menſes requiri oportet Epactas, & quoniam bini ſunt anni, cõmunes ſiue biſſextiles, geminæ de menſibus Tabulæ traduntur. Poſtremò verò ſubſequitur Tabula integrarum reuolutionum, ad quã tandem deueniendum eſt, & per eam totius operationis fit concluſio, & intentum obtinetur operantis in hũc modum, qui ſequitur. Volens igitur coniunctionem aliquam ſiue oppoſitionem mediã inuenire, & per conſequens diem verę coniunctionis ſiue oppoſitionis ſcire, quandoquidem id latere neminem volumus, medias coniunctiones & oppoſitiones lunares ad ſolem ſemper infra ſpatium 15. horarum contingere cum veris. ſiue enim media præcedat, ſiue vera, nunquam tamen abinuicem plus 14. aut 15. horis diſtant, aliquando eadem horá eſt vera & media coniunctio, aliquando pręcedit & aliquando ſubſequitur, eodem tamen (vti diximus) die accidunt. Itaque volens eam inuenire, primum tempus ſuum notet per annos & menſes tranſactos: caueat itaque ne annum vel menſem, in quo cõiunctionem vel oppoſitionem quærit, in annis vel menſibus Epactalibus includat. Epactę enim ſemper temporis pręteriti ſunt, cum ſint excreſcentes & abundantes ſupra annos & menſes. ſecundo loco tempore notato ingrediatur Tabulam annorum collectorum, ſi annos habeat multos, & numerum annorum ſuorum in Tabula quęrat, quod ſi non inueniat, numerum minorem propinquiorem accipiat, & ex eius directo Dies, horas & Minuta atque Secunda vnum quodque ſub ſuo titulo accipiat, Deinde cum reſiduo annorum ingrediatur rurſus Tabulam donec omnes annos euacuauerit, idem & de menſibus ſi quos habuerit; faciet ſemper Dies ſub diebus primis, horas ſub horis Minuta ſub Minutis, & ſecũda ſub ſecundis, collocando tandem Radicem, ſi non antea ſumpſit, accipiat, & ſic omnia prædiſpoſita erunt. Poſtea ſummam ex omnibus faciat, incipiens ab vltimis videlicet à ſecundis, ſiquidem ex ſecundis fiunt Minuta, ex Minutis horæ, ex horis dies reſultant. Id enim in primis ſciendum atque mente retinendum eſt. quod 60. ſecunda

faciunt

faciunt vnum Minutum, & 60. Minuta horam, horas autem 24. diem reddere nemo neſcit, id etiam lectores non lateat nos vltra ſecunda procedere noluiſſe: progrediuntur enim Aſtrologi ad Tertias Quartas & Quintas, verum id tum inutile, tum ſuperfluum iu dicauimus. Igitur ſumma omnium confecta cum ea, Poſtremò Tabulam integrarum reuolutionum ingrediendum eſt: & quærenda in ea ſumma maior propinquior ſub titulo Pro coniunctione ſiue Pro oppoſitione, prout intentum operantis exigit, & ſumma Epactarum annorum tuorum & menſium ſubtrahenda eſt de reuolutione vel reuolutionibus integris, cum ſit minor vti diximus, & quod de diebus, Horis, vel Minutis remanet, erit tempus cóiunctionis vel oppoſitionis quæſitę. Sed hæc omnia exemplis illuſtranda ſunt, quò facilius capiantur. Sit ergo exemplum. Volo inuenire cóiunctionem lunæ Menſis Ianuarij anni ſequentis videlicet 1577. Anni perfecti & tranſacti ſumendi ſunt, nempe 1576. Ingredior tabulam annorum collectorum & non inuenio annos dictos iunctos ſed diſperſos: Vnde aſſummo primum annos 1000. & operor vt hic patet deinde cum 500. poſt cum 60. poſt cum 16.

Vltimò accipio Radicem, & colligo ſimul omnia, & inuenio. Dies 69. hor. 22. Minuta 46. Secunda 29. Itaq; cum ſumma ingredior Tabulam integrarum reuolutionũ, & inuenio maiorem propinquiorem Pro coniunctione eſſe. Dies 88. hor. 14. Minu. 12. Secunda 9. A qua ſubtraho ſummam Epactarum collectarum et remanent Dies 18. hor. 15. Minut. 26. Secunda 40. quod eſt tempus coniunctionis quæſitæ.

Anni	Dies	Horę	Minuta	Secunda.
1000	15	15	39	22
500	7	19	49	41
60	3	7	14	18
16	26	11	21	59
Radix.	16	16	41	9
Summa.	69	22	46	29
Integrę reuo.	88	14	12	9
Summa epact.	69	22	46	29
Reſtant.	18	15	26	40

Ergo erit lunæ coiũctio in menſe Ianuario anni ſequentis Die 18. ho.15.Min.26.ſecundis 40.poſt meridiẽ diei illius 18.diei Dies.n. hic ſemper intelligũtur perfecti, & incipiunt more Aſtrologico à meridie, ita quod prima die Ianuarij in meridie finitur & completur dies,& ſtatim incipit ſecunda dies vnde illa coniunctio erit Die 18.& horis 15. poſt meridiem illius diei currente 19. erit.n. hor. 3. poſt mediam noctem diei 19. Aliud exemplum. volo inuenire coniunctionem in menſe Auguſti, colligo omnes epactas annorum perfectorum, vt ſupra, addo etiam epactas menſium tranſactorum videlicet Iulij & habeo ſummam Dies 75.Hor. 5.Min.38.Secund.8. poſt quæro in tabula integrarum reuolutionum maiorem propinquiorem pro coniunctione & inuenio Dies 88. Hor.14. Min. 12. Secunda 9.á qua ſubtraho ſummam prius ſumptam & reſtãt Dies. 13.Hor.8.Min.34. Secunda 21. Ergo luna in Auguſto coibit cum ſole hor.8.poſt meridiem diei 13.Auguſti anno ſequenti.

Aliud exemplum in menſe Auguſti eiuſdem ann.

Ann.1576.	69	22	46	29
Menſis Iulij.	5	6	51	39
Summa.	75	5	38	8

Integrę reuolutiones à quibus fit ſubtractio.

Integrę reuo.	88	14	12	29
Summa ſubtrahen.	75	5	38	8
Reſtant.	13	8	34	21

Ergo Coniunctio menſis Auguſti erit.

Die.	13	8	34	21

Hic autem notabis quod ſi cõtingat aliquando,vt ſæpe fit, quod in ſecundis Minutis & horis maior numerus ſit à minore ſubtrahẽdus: debes aſſumere vnum ex maioribus videlicet in primo exemplo ſuprapoſito. ſecunda 29.erant ſubtrahenda ex ſecundis.9.tunc aſſumpſimus vnum Minutum 60. Secunda reddẽs & ita potuimus auferre illa 29. remanentibus 40. Secundis. ita & poſt 46. Minuta erant ſubtrahẽda ex. 12. imò ex. 11. quia iam vnum illorum deerat tunc accepimus vnam ex horis 14. hoc eſt 60. Minuta & ſimiliter vt horæ 22.extrahi poſſent diem vnum mutuo accepimus ex hor. 24.

ablatis

ablatis 22. remanebant 2. & 13. ſunt 15. obliuioni autem minimè dandum, eſt quoties vel horam vel minutum ſiue diem mutuamus, vt illius poſtea rationem habeamus, addendo vnum reliquo numero ſubtrahendo, vel diminuendo vnum ab eo à quo fieri debet ſubtractio: verum id ſuper vacaneè forſan monemus: quando non hic Arithmeticam docemus, nec ignaris prorſus & artis numerandi expertibus, vſum harum tabularum committimus. Pręſtat, vt paucis nunc habita menſis Ianuarij coniunctione cæteras totius anni facile inuenire doceamus. Itaq; id ſic dicto citius facies. adde ad tempus coniunctionis Dies 14. Horas 18. Min. 22. Secunda 2. & habebis oppoſitionem. quod ſi addideris Dies 29. Hor. 12. Minut. 44. Secunda 3. habebis ſequentem coniunctionem. Porrò ſi ad tempus coniunctionis vel oppoſitionis addideris Dies 7. Hor. 9. Min. 11. Secunda 1. habebis quartilem lunæ aſpectum ante oppoſitionē vel poſt iuxta mentem & operationem quam fueris proſequutus.

Poſtremò notent prudentes lectores Radicem immutandam eſſe in principio Cycli ſolaris. Si enim æquinoctium ad ſedem veterem reducatur per omiſſionem 14. dierum auferendi tunc erunt à ſuperiori radice incarnationis Verbi Dei. 14. dies. vt lunationes verè inueniantur. In fine quoque vniuscuiusq; Cycli, mutanda erit radix propter omiſſionem illius vltimi Biſſexti.

Tria autem in Breuiarijs & Miſſalibus addenda erunt videlicet Cyclus 124. ann. & index ſiue initia Cyclorū atq; Tabula generalis ad inuenienda feſta mobilia cum ſua declaratione. quæ quidem vti ſupra diximus tribus folijs comprehendi poterunt. Et hactenus de præſenti capite & Tractatulo.

Operis per oratio.

Reliquū eſt vt planè cognoſcētes omne datū optimū, & donū perfectū deſurſum eſſe à patre luminū, Deo, opt. max. ipſi ſummo bono immortales gratias agamus, qui nos ſua ſpeciali ac ſingulari ope ad noui Cycli inueſtigationem permouit, atq; vt ad finem optatū noſtrum hunc conatum perduceremus, fauit, & potenter adiuuit. Beneuolos autē prudentesq; lectores plurimum rogatos volumus, vt quicquid in hoc ipſo libello boni ac recti inuenerint, Deo bonorum omnium autori acceptum ferant: ſiquid autē peccatum eſt, aut minus rectè digeſtum, nobis benignè indulgeant & Charitatis igne id omne abſumant. Quippe id ſemper nobis cordi fuit, quod & ore atque ſcripto vbique proteſtati ſumus, nolle nos vllo pacto à ſacris ortho-

orthodoxæ fidei ſanctęque Eccleſiæ Romanæ ac doctorum ipſius dogmatibus, ſententijs, ac ritibus vel ad latum vnguem diſcedere. Vnde hunc libellum & omnia hactenus per nos dicta ſcripta ue iudicio ſanctę Matris Eccleſiæ atque omnium melius ſentientium ſubmittimus,& nos ipſos.

Tibi autem in primis Beatiſs. P. in cuius nutu præcipuè hæc ſita ſunt, Zelo fidei orthodoxæ hunc laborem, atque vigilias haſce offerre iure ipſo impulſus ſum: pedibus Beatitudinis. T. prouolutus ſuppliciter obſecrans, ne hanc, quam ſacrum Tridentinum Conci. imò Deus ipſe ſanè tibi gloriam reſeruauit, alteri relinquere velis. Sed nos omnes hoc eſt Eccleſiam Sanctam cunctumq; populum Dei ab ijs difficultatibus citiſſimè liberatos lætificare digneris: quò iucundius & congruentius tempore à ſanctiſſimis PP. inſtituto, Deum Opt. Max. colentes, omnia elegantius in ſancta Eccleſia fiant, Te B. P. autore, quem diù viuere incolumem, concedat altiſſimus. Amen.

LAVS DEO

FINIS.

Imprimatur F. Franciſcus de Piſis Inquiſitor Dominij Florentini.

Ex Officina. Georgij Mareſcotti. 1576.

Errores ſic corrige.

Facie.	Linea.	Legendum
16	37	aut æquinoctij.
17	13	perpetuò
19	10	72. d. c.
ead.	14	76. fe.
34	11	Verbi gratia 1580.
ead.	32	duo quilibet

G. Tab. III. nº 31